JAVA-BODE.

NIEUWS-, HANDELS- EN ADVERTENTIE-BLAD VOOR NEDERLANDSCH-INDIË.

A°. 1859. **Zaturdag, 1 Januarij.** **N°. 1.**

HOOFD-BUREAU: Te **Batavia** bij H. M. VAN DORP; te **Samarang** bij DE GROOT, KOLFF & Co. en G. C. T. VAN DORP; te **Soerabaija** bij E. FUHRI & Co., te **Pasaroean** bij WEIJERMANS & Co., te **Cheribon** bij BLOK & RUZETTE en voor **Nederland** bij J. NOORDENDORP, Pijpenmarkt te ***Amsterdam.***

Prijs per half jaar voor *Batavia*.................... *f* 12,50.
„ „ „ „ „ *Java*.................... „ 15,—.
„ „ „ „ „ *Buitenbezittingen*........ „ 17,50.
„ „ „ „ „ *Nederland*................ „ 22,50.
De betaling geschiedt vooruit. — Brieven ***franco.***

De JAVA-BODE verschijnt op Woensdag en Zaturdag van elke week, voor posttijd.

De prijs der **Advertentiën** is **50** cents voor de Vijf woorden
Bij eerste of meerdere herhaling **25** „ „ „ „ „
Behalve het Zegel voor den Lande.

Bij deze Courant behoort een
BIJVOEGSEL.

☞ Door de bestaande behoeften aan kleine Recepissen, worden HH. ABONNÉS, beleefdelijk attent gemaakt, dat de *abonnements-gelden* voor den JAVA-BODE, des verkiezende voor het geheele jaar kunnen worden overgemaakt.

De Administrateur,
H. M. VAN DORP.

Aangekomen Vreemdelingen,

van den 29 tot en met den 30 December 1858.

MARINE HOTEL. J. C. van Beeloo, van Vlissingen. — A. J. Looijen, van Idem. — C. van Rijn van Alkemade, van Onrust — J. A. van de Velde, van de Reede. — F. W. J. Meijer, van Vlissingen. — H. C. Haacke, van Amsterdam. — Mr. J. C M. Adriaans, van Idem. — H. W. van Bleijenburg, van Idem. — Arend, van de Reede. — O. W. Gobius, van Celebes. — F. Molenaar, van Samarang.

HOTEL WILLEM II. A. Berthier, van Singapore. — A. J. M. Berthier, van Idem. — J. F. Swart, van het Hospitaal.

LUCIFERS!

I. TWEE KINDEREN.

Het was een koude December-dag.

Op den Dam binnen Nederlands hoofdstad, toen nog niet prijkende met het gedenkteeken aan den volksgeest van 1831 gewijd, liep een meisje heen en weder, dat met een schelle stem bijna onophoudelijk het woord »lucifers" deed hooren en, door de aanhoudendheid harer pogingen, om hare koopwaar aan den man te brengen, niet zelden den voorbijganger tot last zijnde, zich woorden zag naar het hoofd geworpen, die juist geene sympathie voor haar verriedden bij hem, die ze uitsprak.

»Lucifers! meneertje, as ie blieft meneertje"; met deze en andere bewoordingen, trachtte zij een jongeling van fatsoenlijk uiterlijk te bewegen, een der doosjes aan te nemen, welke zich in het bakje bevonden, dat zij aan een touwtje om den hals droeg; in de hoop dat hij haar een of meer koperen muntstukken in de plaats daarvan zou schenken. Maar de jongeling vervolgde zijn weg, haar toesnaauwende: »Als je niet uit den weg gaat, dan zal ik je een schop geven, die u heugen zal, hoor!" En zij, ziende dat het »meneertje" eene beweging maakte, die haar voor de volvoering zijner bedreiging deed vreezen, achtte het raadzaam af te houden, en zich liever een heer van rijperen leeftijd tot prooi te kiezen, die na eenige oogenblikken aan hare vleijende stem te hebben weêrstand geboden, een paar centen uit den zak haalde, welke hij haar gaf onder het uitspreken der woorden: »Hou je lucifers maar!" waarop hij zich voortspoedde, als wilde hij den tijd inwinnen, dien hij verkwist had, met die muntstukken uit zijne *porte-monnaie* te halen.

Toen ging het kind, ademloos als het was van het loopen en schreeuwen, op de groote, blaauwe trappen der beurs zitten.

Wij willen het eenige oogenblikken beschouwen.

De kleine schijnt den leeftijd van tien jaren of iets daarboven te hebben bereikt; maar reeds blinkt uit hare donkere oogen, zoo als ze die, nu zij zich onbespied meent, opslaat, een geest van stoutmoedigheid en eene hartstogtelijkheid, geheel vreemd aan haren leeftijd. Haar gelaat door kronkelende zwarte lokken omkranst, is schoon, hare houding rank, en uit het korte jurkje — bijna haar eenig bekleedsel op dien kouden winterdag — stak een voetje, dat, ondanks de grove kous die het omsloot, zoo klein scheen, dat de asschepoester uit de kindervertellingen het zich niet zou behoeven te schamen. Zij wikkelt zich zoo veel zij vermag in het verkleurde doekje, trekt het hier en daar gescheurde strooijen hoedje digter op het hoofd, en toch blijft zij trillen en huiveren. Half schreijend bekijkt zij van tijd tot tijd hare kleine handjes, die gesprongen waren door de vorst, en [illegible] er aan, hoe aangenaam het moet wezen bij een warme kagchel te zitten en een goeden maaltijd te hebben, maar op eens wordt zij in hare overpeinzingen gestoord door een agent van policie, die haar toeroept: »Zit je daar weêr op de trappen? Marsch! De heeren komen er aanstonds uit."

Zuchtende stond zij op, terwijl zij op haar verjager een blik van woede sloeg.

De agent had gelijk toen hij zeide, dat de heeren er aanstonds uitkwamen; want de deuren der beurs werden geopend en een bonte schare van mannen uit elken leeftijd verspreidde zich op het ruime plein, en allen haastten zij zich om naar huis te komen, ten einde den welvoorzienen disch eer aan te doen.

En de kleine schreeuwde nog scheller dan vroeger: »Lucifers! meneertje. Toe meneertje, as je blieft, meneertje."

Maar de meeste heeren lieten zich niet veel aan haar gelegen liggen en gingen hun weg.

Slechts twee jonge lieden schonken haar eenige aandacht; want zij beschouwden haar eenigen tijd en een hunner zeide: »Heb je geen zuster, die Mina heet?"

»Ja wel, meneertje."

»En die woont in de *** steeg, hè?"

»Ja wel, meneertje."

»Nu daar heb je een dubbeltje. Pas maar goed op, dan breng je 't misschien nog eens zoo ver als zij."

En met een schaterend gelach verwijderden zich de beide jongelieden, terwijl de een tot den ander zeide: »Heb ik het niet gezeid, de familietrek lag er in."

»Je bent een specialiteit in de gelaatskennis," antwoordde de ander. En beiden verdwenen op den Nieuwendijk.

Het kind keek de heeren verwonderd na, stak het dubbeltje in den zak en nam zich voor »goed op te passen", al wist ze nog niet bepaald, hoe zij het zou aanleggen, om het zoo ver te brengen.

Maar zij dacht, dat ze het wel leeren zou, en zij riep weder met luider stem: »Lucifers! Lucifers!"

Intusschen was de duisternis al gevallen en in het kantoor van Koens werden de lichten ontstoken.

Dat was voor haar een sein, om zich van den Dam te verwijderen, en zij trad dan ook de Kalverstraat in.

Die straat was voor haar een Eldorado. Zij kon er uren lang in omdwalen, zonder dat ze zich verveelde. Ook thans wandelde zij van den eenen winkel naar den anderen; maar een was er — een magazijn van galanteriën — die voornamelijk hare aandacht boeide. Daar vlamden de gazpitten zoo helder en beschenen zoo veel schoons, dat ze niet moede werd, daarop te staren. Toch was die winkel niet de fraaiste en rijkste; maar van alles wat daar lag, begreep zij het nuttige of aangename, en dat was overal niet het geval.

Zoo had ze daar al eenigen tijd staan kijken, toen haar een meisje van bijna gelijken leeftijd met de woorden: »G'enavend Jans" aansprak.

Onze kleine, die Johanna heette, beantwoordde den groet en wees haar nu de heerlijkheden, die in de kas, waarvoor zij stonden, lagen uitgestald.

»Hè, ik wou dat wij ook zoo eens wat moois kregen, Mie," sprak zij tot het meisje, dat naast haar stond en, te oordeelen naar den smerigen zak, dien zij op den rug droeg, met vodden rapen den kost scheen te verdienen.

»Dat geloof ik," antwoordde de andere; maar dat is voor ons niet, dat is voor de kinderen van de groote lui. Het moet wel prettig wezen zoo'n kind te wezen, hoewel ik hekel aan hen heb; want zij krijgen alles en wij niets."

»Ik zal wel maken, dat ik ook wat krijg; als ik maar wat ouder ben," sprak Johanna. »Mijn zuster is geen rijkelui's kind en heeft toch zijden jurken en een heele boel moois."

»En hoe komt ze daar aan?"

»Dat krijgt ze alles van een jufvrouw, bij wie ze in huis is en waar nog meer meisjes zijn."

»Daar zou ik ik ook wel willen wezen, als ik groot was," sprak Maria."

»Ja," antwoordde Johanna, »dat geloof ik wel; maar zij wil alleen mooije meisjes hebben, en jij bent niet mooi."

»Ben jij dan mooi?" klonk het antwoord der kleine.

»Ze zeggen van ja; ten minste de jufvrouw heeft al tegen mij gezeid, toen ik laatst een boodschap voor haar gedaan heb, dat ik een mooije meid zou worden en dat ik dan ook in haar huis mogt komen wonen; maar toen werd mijn zuster kwaad en zeide: dat ze hoopte mij er nooit te zien".

»En waarom zei ze dat?"

»Dat weet ik niet en ik vroeg het daarom aan moeder; maar die zei, dat Trui altijd een ontevreden meid is geweest, die het tegenwoordig heel goed had".

»Nu, als ik dan niet mooi ben, dan ben ik maar leelijk," sprak Maria, die nog maar niet vergeten kon, dat Jans zoo ongunstig over haar gelaat gesproken had. »Ik zal toch ook wel door de wereld komen, ik heb van daag nog een buitenkansje gehad."

»Wat heb je dan gehad?"

»Je moet het niet vertellen, hoor! maar je weet wel, dat er in de *** straat een oud-ijzerman woont?"

»Ja, daar digt bij den hoek."

»Nu ik keek daar eens en merkte, dat er een mooije koperen bel stond, en ik heb die meêgepakt, zonder dat iemand er iets van gezien heeft."

»En heb je die nog?"

»Neen, ik heb die bij een andere ijzerkooper op den *** wal weêr verkocht en er acht stuivers van gemaakt."

»Kijk, dat is wel aardig voor je; maar ik heb van

THÉATRE FRANÇAIS DE BATAVIA.

Avec la permission de M. le Résident.

LUNDI, 3 Janvier 1859.

Quatrième représentation du neuvième mois de l'abonnement.

LES NOCES DE JEANNETTE.

GILLE RAVISSEUR.

L'entrée des coulisses pendant les représentations et répétitions est expressément interdite.

Le Spectacle commencera à 7 heures et demie précises.

Le Directeur-Gérant,
(3899) VAN KINSBERGEN.

SOCIETEIT DE HARMONIE.

De ondergeteekenden, in de **Algemeene Vergadering** van **Heeren Leden** van de Societeit *de Harmonie* van Donderdag den 30 dezer, benoemd als **Provisionele Beheerschers van de Zaken dier Societeit**, nemen de vrijheid alle leden dier Societeit te verzoeken zich te vereenigen

Op Donderdag den 6 Januarij e. k.,

des avonds ten acht ure,

ten einde te beraadslagen over de belangen der genoemde Societeit en over te gaan tot de keuze eener **nieuwe directie.**

Mr. H. A. DES AMORIE VAN DER HOEVEN.
F. G VAN BLOEMEN WAANDERS.
C. T. DEELEMAN.
E. JEEKEL; *Secretaris.*

Stembilletten zullen van af Maandag den 3 Januarij en op den avond der Vergadering in de Societeit verkrijgbaar zijn. (19)

Militaire Societeit Concordia

Algemeene vergadering ter verkiezing van drie Kommissarissen, op Zaturdag den 8sten Januarij 1859, des avonds ten 8 ure.

Namensde Directie.
De Secretaris,
(3919) BRUGMAN.

BERIGT.

De ondergeteekenden hebben de eer te berigten, dat zij zich belasten met het ***stemmen en repareren van Piano's, Orgels, Melodiums, Violen, Violoncellen*** en voorts met al datgene, wat tot de bezigheden van een MUZIJK-INSTRUMENTMAKER behoort.

Zij nemen voor het stemmen van Piano's **ABONNEMENTEN** aan tegen de volgende condition.

Voor het stemmen van een Piano:

Per Jaar . . . . . . *f* 50.—
Per halfjaar . . . . » 30.—
Per drie maanden . . . . » 20.—

N. B. De gebroken Snaren worden zonder extra kosten geleverd en de Piano's eens per maand gestemd.

Buiten abonnement kost het **stemmen van een tweesnarige Piano *f* 8.—** en van een **driesnarige Piano *f* 10.—**

In geval er Instrumenten zijn waarvan de reparatie aan huis van de ondergeteekenden dient te geschieden dan wordt omtrent de kosten in schikking getreden of worden ze berekend naarmate van den daaraan te verrigten arbeid.

Degenen op Java en Buitenbezittingen woonachtig die de ondergeteekenden wel met hun vertrouwen willen vereeren, kunnen gerustelijk hunne instrumenten afzenden, zullende de te doene reparatien met de meesten zorg worden bewerkstelligd en de instrumenten, vooral wat betreft het **Muzikale gedeelte dier Instrumenten,** als nieuw worden teruggelevert.

De kosten van verzending herwaarts en die van retour, alsmede de risico deswege komen voor rekening van de primatieve afzenders.

E. F. REIJCKMANS.
(3661) J. J. UTZMANN.

Spaarbank.

Zitdagen 3 en 17 Januarij.

(3898)

De Heer **Jean Philippe von Hemert** is van af heden als deelgenoot in onze firma's opgetreden.

Batavia / ***Samarang*** / ***Soerabaija*** } 1 Januarij 1859.

(12) B. KOPERSMIT en Co.

De Heer Adolph Koch heeft van af heden onze generale procuratie.

(14) PANDEL en STIEHAUS.

Batavia, den 1 Januarij 1859.

Met referte tot de advertentie van den 31sten December 1858, voorkomende in de Javasche Courant van heden, bekend makende, dat de associatie van de vroegere Leden der firma **ADAM & Co.,** te *Batavia* en *Soerabaija* is ontbonden, heeft de Ondergeteekende de eer bekend te maken, dat de zaken onder dezelfde firma en even als vroeger door hem, op beide plaatsen, zullen worden voortgezet en dat van af heden de heer **D. T. Pryce,** als mede gererend vennoot in de zaken is opgetreden, terwijl de Heer **W. W. Cook** in de zaken der firma te *Soerabaija* deelt.

(11) J. L. ADAM.

Batavia, 1 *Januarij* 1859.

Bij akte, op den 30sten September 1858, sub No. 150, voor mij notaris en getuigen gepasseerd, hebben de Heeren **James Guthrie Wilson,** wonende te Batavia, **Charles Hill, Pieter Brockman,** *Lucaszoon,* beide wonende te Soerabaija en **Alexander Hadaway,** wonende te Batavia, een Vennootschap voor gemeenschappelijke rekening aangegaan tot het drijven van ***Handel- en Commissie-zaken.***

Te *Batavia* onder de firma **Wilson & Co.** en
Te *Soerabaija* » » **Hill, Brockman & Co.,**

waarvan alle vennooten voor beide firma's de teekening hebben, aangevangen op 1 Januarij 1859 en aangegaan voor een onbepaalden tijd.

KLEIJN.

Batavia, 1 *Januarij* 1859. (13)

Begin van het jaar 1859 wordt ten huize (Passer Senin) van den Ondergeteekende, *Dings-, Donder-* en *Zaturday,* RUNDVLEESCH verkocht, tegen 50 duiten het pond, ook worden alle soorten *Worsten* verkrijgbaar gesteld.

De gepensioneerde Officier van Gez.,
(9) Dr. J. G. A. PABST.

DE ZALF EN PILLEN VAN HOLLOWAY

Zijn een krachtig geneesmiddel voor *verouderde wonden* en *zweren.* De bewonderswaardige genezingen welke dagelijks door middel van deze zalf en pillen worden bewerkstelligd, hebben hun ook in Nederland de grootste vermaardheid verworven, en het is eene daadzaak, dat door deze zalf en pillen dikwijls wonden en zweren zijn genezen die twintig jaren waren open geweest, en wanneer elk ander geneesmiddel zonder gevolg was gebleven. Alle soorten van huidziekten, hoe ook genaamd, verdwijnen onder den weldadigen en krachtigen invloed dezer zalf en pillen; ook zijn dezelven zeer aanbevelenswaardig voor borstziekte.

De prijzen dezer Pillen en Zalf zijn als volgt:
Doosjes pillen à *f* 1.— *f* 3.— *f* 5.—.
Potjes zalf à *f* 1.— *f* 3.— *f* 5.—.

Te Banjoemaas bij M. S. Cheriman.
» Poerworedjo » F. Neumann.
» Djocjocarta » Buijn & Co.
» Soeracarta » W. Veldman.
» Salatiga » F. Kruthoffer.
» Tagal » Wed. Dort.
» Cheribon » W. Galistan.
» Cheribon » M. Blok,
» Samarang » H. L. de Lyon, de Groot, Kolf, & Co. en bij

De hoofdagenten Soesman & Co. (2)

Als daartoe gemagtigd heb ik de eer bekend te maken, dat het

EEN DRIESTE LOGEN

is, dat de inzender der najaars-**promotie,** ook schrijver is van het stuk over de

„Vagabondage."

(26) **M. DE LEON, qq.**

NA ONTVANGENE ADMISSIE OPENT

L. BRAS,

met 1°. Januarij eene **dag-** en **kostschool** op Molenvliet. (3884)

---

f 60.000.—

In leen op Eerste Hypotheek, te bekomen van den 31sten December af, bij den ondergeteekende.

(3920) J. BROWN, qq.

---

f 4000,—

In leen op Eerste Hypotheek te bekomen den 1sten Januarij bij den ondergeteekende.

(3921) J. BROWN qq.

De ondergeteekende, huurder van het Land ***Assam,*** beveelt zich bij het publiek aan tot het leveren van **gras, padi** en **dedak,** belovende eene prompte en goede bediening.

Bestellingen worden aangenomen in het gras kantoor, het 1e huis in de Buitennieuwpoortstraat, links komende van Molenvliet.

(15) GRONOVIUS.

Een jong mensch, 4 talen verstaande, wenschte gaarne na 1 Januarij a. s. zich gedurende den avond bezig te houden met het bijhouden van boeken als anderzins.

Adres, Letter F. B. bij de Boekhandelaren *G. Kolff en Co*
(3892

Wordt te koop aangeboden een bijzonder net en goed onderhouden **huis en erf,** staande en gelegen op Noordwijk naast dat van Heer *van Riet,* thans bewoond door den Heer *Kellens Jr.*

Informatien bij
(22) J. M. VAN WALCHREN. qq.

Wordt Gevraagd

gelegenheid met eene repatrierende familie, ten geleide van een kind van drie jaren naar Nederland.

Voorwaarden franco.

Litt. X. X. *Uitgever dezes.* (3917)

WORDT GEVRAAGD,

door eene van hier naar de Vorstenlanden vertrekkende familie, eene **GOUVERNANTE,** liefst van rijperen leeftijd, tot het geven van onderwijs aan vijf jeugdige kinderen.

Inclinerenden kunnen c. q. met de familie derwaarts vertrekken.

Adres franco La. Y
(3896) LANGE en Co.

GALA-COSTUUM.

Door toeval te koop aangeboden:

EEN STAATSIE DEGEN EN STEEK

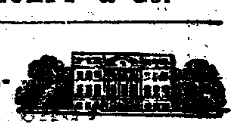
voor Civiele ambtenaren, beiden geheel ongebruikt.

Tegen veel verminderden ***prijs,*** te bevragen bij

(3907) G. KOLFF & Co.

Een **Huis** op Koningsplein à

***f* 160,— 's maands,** om met primo Januarij aanstaande te aanvaarden.

Te bevragen bij den Uitgever dezer Courant. (3891

---

daag toch nog meer opgehaald, ik heb al elf stuivers."

»Maar dat komt, omdat je altijd zooveel van de heeren krijgt, zeker ook al omdat je mooi bent," zeide Maria met oogen, die fonkelden van nijd.

»Ben je nooit bang, als je zoo wat wegneemt?"

»Och neen," hernam de kleine diefegge, »ik ben alleen maar bang voor slaag van vader, en toch raak ik daar ook al aan gewoon."

»Slaat je vader je dan dikwijls?"

»Elken avond als ik niet genoeg t'huis breng."

»De mijne slaat mij maar heel zelden, namelijk als hij heel erg dronken is; maar moeder krijgt nog al eens slaag van hem. Nu breng ik altijd nog al veel t' huis, maar, wat 'k seggen wou, ben jij niet bang voor de dienders?"

»Ik niet, want als ze me inpakken, dan heb ik het zoo heel kwaad niet; ten minste mijn zuster, die te Rotterdam zit, zegt dat zij 't beter heeft dan t'huis. Zij krijgt redelijk goed eten en geen slaag."

»Dat is mogelijk; maar mijn vader zegt, dat het schande is 't spinhuis te zitten."

»Schande, schande, wat maakt dat, als men maar goed eten en geen slaag krijgt."

»Nu, ik weet toch wel, dat ik..."

Maar op eenmaal zweeg het kind; want zij voelde zich met een forsche hand aangegrepen; en toen zij omzag, bemerkte zij een man met een bol, bleek gelaat en havelooze kleeding, die haar toesnaauwde: »Is dat mij laten wachten, klein beest! Kan je niet eer t'huis komen, of denk je dat ik geen honger heb, hè?".

En die man kneep haar in den arm, tot de tranen haar in de oogen sprongen.

»Geef hier, wat heb je?" vervolgde hij.

Het kind grabbelde in haar zak en gaf hem alles wat zij daar in had.

»Heb je niets meer, hè?"

»Neen, kijk maar." En zij liet den man den ledigen zak zien.

»Pas op dat je niets achter houdt!"

»Dat doe ik nooit."

»Maak dan maar, dat je naar huis komt; want anders zal het er spannen, hoor! Zeg aan moeder, dat ik erwten zal meêbrengen, en dat ik het geld daarom maar van je heb afgenomen."

Zonder haar antwoord af te wachten, verdween de man in een der straten; maar hij die hem gevolgd was en gezien had, dat hij zijne schreden rigtte naar een huis, waarboven het woord VRIJ WIJN te lezen stond, had zich verwonderd over de keuze der plaats, waar hij zijn inkoop van levensbehoeften deed.

Die man was de vader van Johanna.

Edele vadernaam, aan welke wezens behoort gij somtijds al niet!

»Ik ga naar huis, goeden nacht Mie!" sprak Johanna.

»Goeden nacht Jans," klonk het antwoord.,

Maar naauwelijks had Maria haar verlaten, of Johanna keek schuw om zich henen, ontdeed zich van een harer schoenen, en haalde daaruit een dubbeltje te voorschijn, daar verstopt voor de begeerige blikken haars vaders, en dat wel, spoedig voor plaatkoeken of oliebollen verwisseld, het ouderlijke huis niet zou bereiken.

(Wordt vervolgd.)

BATAVIA.

[illegible] 30 Dec. Fransch schip *Benjamin*, van *Sidney* naar *Batavia*, *Anjer* gepasseerd.

Gedurende de maand December is, in de Spaarbank alhier ingebragt . . . . *f* 30514.
en teruggenomen . . . . » 1525.

Tot ult. December beloopen de inlagen in het geheel van 421 inbrengers . . . . *f* 223.375,85.
en zijn tot dien datum teruggenomen. » 32.765,45.

Zoodat ingelegd blijft. . . . . *f* 190.610,40.

— Bij ons eerstvolgend nommer zal gevoegd worden de Staat, aantoonende de resultaten van den suikeroogst van 1857 bij de onderscheidene Fabrieken in de Residentie *Soerabaija*, voorkomende in de *Jav. Courant*, van den 29sten December 1858, No. 104.

JONGENS WEEZEN-INRIGTING TE SOERABAIJA.

Bedrag der inschrijvingen tot en met den 25sten *December* 1858.

Guldens en Centen.

WAAR ingeschreven.	IN EENS. Van 2000	Van 1000	Van 500	Van 100 tot 500	Van minder dan 100		Totaal.		's JAARS. Voor A		Voor B		Totaal.	
Transport. . .	4000	4000	12000	13275	4958		38233		2587	50	16709	50	19297	
Batavia.	,,	,,	,,	200	,,		200		,,		110		110	
Buitenzorg. . . .	,,	,,	,,	500	125		625		75		158		233	
Cheribon. . . .	,,	,,	,,	,,	,,		,,		,,		150		150	
Japara. . . .	,,	,,	,,	,,	27	50	27	50	102		160		262	
Rembang. . . .	,,	,,	,,	,,	,,		,,		60		60		120	
Banjoemaas. . . .	,,	,,	,,	200	23	50	223	50	25		188	50	213	50
Kadoe. . . .	,,	,,	,,	,,	8		8		20		5		25	
Banka. . . .	,,	,,	,,	,,	10		10		,,		56		56	
Het Leger. . . .	,,	,,	,,	,,	317	57	317	57	207	44	1018		1225	44
Totaal. . .	4000	4000	12000	14175	5469	57	39644	57	3076	94	18615		21691	94

BATAVIA, *den 27sten December* 1858.

J. C. REIJNST.

— Wij vernemen, dat het voornemen is opgevat, te *'s Hage* een tentoonstelling van voorwerpen uit de kolonien te houden, en tevens uit vrijwillige bijdragen een koloniaal museum op te rigten.

De commissie, welke zich voor die tentoonstelling heeft gevormd, heeft daarvan aan het publiek kennis gegeven bij de beide circulaires, welke wij hieronder mededeelen:

's Gravenhage, ... 1858.

»Het houden van *tentoonstellingen* wordt in onze dagen allerwege erkend als een krachtig middel, om kennis te verspreiden en belangstelling te bevorderen. Velerlei vakken van kunst en wetenschap hebben reeds hunne tentoonstellingen gehad en de meeste zelfs zijn van tijd tot tijd herhaald. 't Mag vreemd voorkomen, dat eene tentoonstelling van voorwerpen, die op onze Kolonien betrekking hebben, tot dusver nog niet opentlijk ter sprake is gebragt. Deze toch moet uit den aard der zaak algemeene belangstelling wekken. Wanneer men daarbij bedenkt, hoe wenschelijk eene vermeerderde belangstelling in de Overzeesche Kolonien en Bezittingen van den Staat bij het Nederlandsche volk zou zijn en men zich daarvan voor die gewesten-zelven niet ten onregte een wezentlijk nut voorspelt, dan mag men gerust vertrouwen, dat het denkbeeld eener *Tentoonstelling van voorwerpen uit de Koloniën* terstond weêrklank zal vinden bij allen, die den bloei van deze ter harte gaat.

Het te Delft gevestigde Koninklijk Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Neêrlandsch-Indië heeft besloten, eene dusdanige tentoonstelling in het leven te roepen en daartoe benoemd eene commissie, waarvan het honoraire voorzitterschap, op voorstel van de leden des bestuurs, aanvaard is door Zijne Excellentie den Minister van Staat J. C. BAUD, voorzitter van het Instituut, en welke overigens is zamengesteld uit de Heeren:

Mr. A. J. DUYMAER VAN TWIST, *President*.
Jonkh. J. P. CORNETS DE GROOT, *Vice-President*.
J. VREEDE BIK,
J. G. A. GALLOIS,
Baron CH. DE SALIS,
L. M. F. PLATE,
Baron VAN RADERS,
J. W. H. SMISSAERT,
HOPE LOUDON, tevens *Secretaris*.

Deze commissie stelt zich ten doel om het vele, dat hier te lande in Gouvernementsverzamelingen of in particulier bezit, voorhanden is, bijeen te brengen en in het openbaar ten toon te stellen. Vindt dit plan medewerking, dan vertrouwt zij, dat het weinig moeite zal kosten, om ook de gelden te bekomen, die op de eerste uitgaven verischt worden. Zij stelt zich daartoe voor, om een genoegzaam getal aandeelen, elk van *f* 10,— verkrijgbaar te stellen, die, of na den afloop der tentoonstelling, uit de baten, welke men zich vleit dat zij zal afwerpen, zullen worden afgelost, of als gift zullen worden aangenomen, in welk laatste geval men zich een vrijen toegang tot de tentoonstelling verzekert.

Maar er is nog iets. Eene tentoonstelling alleén, zal dat nut niet kunnen te weeg brengen, wat men daaruit wenscht voortgesproten te zien. Wil men dat dit nut duurzaam zij, dan is het wenschelijk, dat eene blijvende tentoonstelling tot stand gebragt worden; met andere woorden, dat een *koloniaal museum* worde opgerigt. Men vereenige in zulk een museum alles wat bezienswaardig is; niet slechts zulke voorwerpen, die ons de volken leeren kennen, welke onze kolonien en bezittingen bewonen en, te zamen gebragt, het ethnologisch gedeelte van het museum zullen kunnen vormen; maar vooral ook zulke, die ons met het land zelf vertrouwd maken. Hierdoor ontdekt men misschien nieuwe bronnen van handel en nijverheid, dat is van volkswelvaart, of leert men oude beter waardeeren.

Het houden nu eener tentoonstelling wordt beschouwd als de beste weg, om tot het bezit van zulk een museum te geraken. Vele bezitters van voorwerpen, die zij tijdelijk voor de tentoonstelling mogten willen afstaan, zijn vermoedelijk ook genegen, om ze te schenken aan eene inrigting, waar zij, voor het nageslacht het best bewaard blijvende, in ruimer kring nut zullen verspreiden.

Daarom heeft de commissie de eer, U, ten aanzien der tentoonstelling en het op te rigten museum, de volgende vragen te doen:

1e. Zijn er voorwerpen in uw bezit of onder uw beheer, die op onze Overzeesche Kolonien en bezittingen betrekking hebben, en die gij tijdelijk ter openbare tentoonstelling zoudt willen afstaan? en van welken aard zijn die?

2e. Zoudt gij genegen zijn om, door het nemen van één of meer aandeelen van *f* 10,— aan de tot standbrenging der tentoonstelling mede te werken? en voor hoeveel aandeelen, als gift of ter latere inwisseling, mag de commissie op u rekenen?

3e. Welke der voorwerpen, bedoeld bij no. 1, zoudt gij voor een op te rigten Koloniaal Museum terstond willen afstaan?

Voorts deelt de commissie u nog mede, dat het voornemen bestaat, om deze tentoonstelling te doen plaats hebben te *'s Gravenhage*, zoo mogelijk in den loop van den aanstaanden zomer; en dat zich wel hebben willen belasten met de subcommissie te . . . . . . de heeren: . . . . .

Daar het al of niet doorzetten van het oogmerk geheel afhankelijk is van eene genoegzame deelneming, zoo noodigt de commissie u uit, uw antwoord te willen inzenden aan de sub-commissie vóór noemd, uiterlijk binnen veertien dagen."

De Commissie voor de Indische Tentoonstelling,
DUYMAER VAN TWIST, *President*.
HOPE LOUDON, *Secretaris*.

's Gravenhage, ... 1858.

»Door het te Delft gevestigde Koninklijk Instituut voor de Taal- en Land- en Volkenkunde van Neêrlandsch-Indië, is eene uitgebreide *tentoonstelling* verordend van oudheden, merkwaardigheden en belangrijke voortbrengselen uit de overzeesche kolonien en bezittingen van den Staat, met betrekking tot geschiedenis, land- en volkenkunde, handel en nijverheid.

Voor die tentoonstelling is 's Gravenhage aangewezen, en, zoo mogelijk, zal ze in den zomer van het volgende jaar plaats hebben.

Het instituut heeft tot uitvoering van de zaak, eene commissie benoemd, waarvan het honorair voorzitterschap, op voorstel van de leden des bestuurs, aanvaard is door Zijne Excellentie den Minister van Staat J. C.

BIJVOEGSEL
behoorende bij den
JAVA-BODE,
van Zaturdag, 1 Januarij 1859, No. 1.

BAUD, Voorzitter van het Instituut, en welke overigens is zamengesteld uit de heeren:

Mr. A. J. DUIJMAER VAN TWIST, *President*,
Jonkhr. J. P. CORNETS DE GROOT, *Vice-President*,
P. VREEDE BIK,
J. G. A. GALLOIS,
Baron VAN RADERS,
L. M. F. PLATS,
Baron DE SALIS,
J. W. H. SMISSAERT,
HOPE LOUDON, tevens *Secretaris*.

Het doel en de strekking der Tentoonstelling blijkt nader uit den inhoud van nevensgaand programma.

Tot bereiking van het oogmerk der Commissie wordt noodwendig de medewerking van velen vereischt, en in de eerste plaats van hen, die bekend zijn als door het bezit van Collectien of op andere wijze een bijzonder belang te stellen in de uitbreiding der kennis van den rijkdom onzer koloniën en bezittingen.

De Commissie heeft derhalve in hare jongste vergadering besloten, om in de verschillende steden des Rijks Sub-Commissiën aan te stellen, en U uit te noodigen om naar gelang der behoefte, U te wenden tot zoodanige personen Uwer woonplaats, als noodig en geschikt zijn, om aldaar met U eene dier Sub-Commissien uit te maken.

In geval U die uitnoodiging mogt gelieven aan te nemen, wordt u tevens verzocht wel te willen opgeven:

1o. De namen der personen, die U voor de Sub-Commissie in aanmerking brengt.

2o. Het aantal exemplaren van het programma, hetwelk U meent noodig te zullen hebben ter rondzending aan degenen, die verder verondersteld worden genegen te zijn om, hetzij geldelijk, hetzij door de inzending van voorwerpen, voor de tentoonstelling bij te dragen.

De Commissie voor de Indische Tentoonstelling,
DUYMAER VAN TWIST, *President.*
HOPE LOUDON, *Secretaris.*

LAATSTE BERIGTEN.

Parijs, 8 Nov. Twee agenten van den prins van Nepaul, Jung Bahadoor, zijn op dezen oogenblik te Parijs, waarheen zij hun meester zijn vóórgegaan, die tegen het midden van November alhier verwacht wordt. Het indische hoofd zal, ingevalle het westersch klimaat hem niet bevalt, hier slechts een maand vertoeven; dan begeeft hij zich met het gevolg, dat hem vergezelt, naar Syrie, waar hij een groot landgoed heeft laten koopen. De gezanten van Jung Bahadoor hebben appartementen voor hem in het hotel du Louvre gehuurd, die door een menigte werklieden naar den eisch van 't indische leven worden in gereedheid gebragt. Alzoo zullen de vrouwen, de moeder en de zuster van den prins kamers bewonen, die nacht en dag door dienaren zullen bewaakt worden.

— Men schrijft uit Munchen: De kinderen van koning Lodewijk van Beijeren hebben den smaak huns vaders voor letterkunde in 't algemeen en voor poëzie in 't bijzonder geërfd. Koning Maximiliaan II heeft reeds verscheidene poëtische proeven uitgegeven; Hertog Maximiliaan van Beijeren is door zijn *Phantasus* bekend, dat nog al opgang gemaakt heeft, door zijne reis in het Oosten en door proeven van vertaling; prins Adalbert, broeder des Konings, heeft ook verzen gemaakt, en zijne zuster, prinses Alexandra, heeft een bundel volksverhalen uitgegeven, waarvan het debiet, dat zeer groot is, ter bevordering van verscheidene weldadige oogmerken zal dienen.

— Het *Journal de Constantinople* berigt, dat er een reglement afgekondigd is, dat allen turkschen beambten voorschrijft, zich van alle noodelooze en verboden uitgaven te onthouden. Wij deelen eenige der vreemde bepalingen van dit reglement mede:

»Pijpen met edelgesteenten versierd zijn verboden.

In de bureaux der administratie mag men geen pijp, geen koffij noch sorbet gebruiken.

De beambten van den graad *Bala* en hoogere zijn de eenigen, die het regt hebben, zich van rijtuigen met twee paarden te bedienen. 't Is hun verboden, veel bedienden te paard te bezitten.

Ambtenaren, beneden den graad *Bala*, mogen niet dan rijtuigen met één paard en geen caïquen met twee roei-riemen bezigen.

Nog vele andere soortgelijke maatregelen worden in dit reglement genomen.

— De vrijmaking der lijfeigenen is bereids in Rusland begonnen. De bewoners der voorstad Ochta, die tegenwoordig aan St. Petersburg behoort, maar het eigendom was der admiraliteit en gesticht door Peter den groote, met het oog op den scheepsbouw, zijn voor omstreeks twee maanden ontslagen. Deze oude lijfeigenen, ten getale van 3400, beginnen deel te nemen aan de gemeentelijke verkiezingen. Hunne verschijning heeft een diepen indruk te weeg gebragt, en de president van de municipaliteit te St. Petersburg heeft het algemeen gevoelen uitgedrukt, door eenige hartelijke en erkentelijke woorden over den keizer te spreken.

— Men berigt van Hamburg, dato 6 November: De groothertog Constantijn is van Hanover teruggekeerd en met gevolg in het hotel *l'Europe* afgestapt. De grootadmiraal is gisteren per spoortrein naar Kiehl vertrokken, om de *Standard*, een stoomboot, en een fregat, die beide in Frankrijk gebouwd zijn, te bezigtigen. Men zegt, dat de groothertog nog andere schepen verwacht, die te Kiehl zullen overwinteren. Dit is zooveel te waarschijnlijker, daar de winter te St. Petersburg dit jaar dreigt, de reede van Kroonstadt en de Finsche golf vroeg te sluiten. 't Is waarschijnlijk, dat het russisch gouvernement het voornemen heeft, van de haven Kielh een maritiem station te maken en er een magazijn van steenkolen oprigten voor de groote stoombootmaatschappij, tot welker daarstelling voor zes maanden door de russische regering toestemming verleend is en welke een groote jaarlijksche subsidie verkrijgt. De groothertog is gisteren teruggekomen.

— De *Presse d'Orient*, van den 30sten October, berigt, dat Ismail-pacha, de keizerlijke commissaris, die naar Djeddah is gezonden, te Constantinopel is aangekomen met 36 gevangenen, die meer of min schuldig aan den moord der fransche en engelsche consuls zijn. Men weet nog niet, welke straf hun opgelegd zal worden.

— Een brief uit Smyrna, van den 24sten October, aan de *Presse d'Orient* geschreven, verhaalt op de volgende wijze de aankomst van het stoomfregat *Curaçao*, aan boord waarvan zich lord Stratford de Redcliffe bevond. Een dubbel ongeval op zee heeft de aankomst van lord Stratford de Rediliffe te Smyrna gekenmerkt.

Genoemde stoomboot kwam op de buitenreede aan op het oogenblik, waarop een oostenrijksch schip uitzeilde, dat zich met een lading *valonie* (eene soort van zeeplant) naar Triest begaf. De *Curaçao* is, men weet niet hoe, in aanzeiling met dit schip geweest, heeft zijn boegspiet weggerukt, den fokkemast gebroken en het voorschip verbrijzeld. Toen zij van dit schip bevrijd was, is zij op de Hermusbanken vastgeraakt, waar zij nog ligt.

Toen de tijding van dit ongeluk te Smyrna bekend was, heeft de engelsche consul zich naar den vice-admiraal Clavaud, den commandant van het fransche escader in de Levant, begeven, om hem te verzoeken hulp naar de *Curaçao* te zenden. De admiraal heeft onmiddelijk de *Eclaireur* bevel gegeven, derwaarts te vertrekken.

Het oostenrijksche schip, dat zulk een groot gevaar had geloopen, is door de *Egitto* ontmoet, die van Alexandrie kwam en het vaartuig in de haven heeft gebragt.

Na de *Curaçao* vlot gemaakt hebben, gaat de Egitto naar den Piraeus.

NEDERLAND.

Aangelegenheden van Serawak.

(*Vervolg van ons vorig No.*)

Toen tien jaren geleden het engelsch ministerie Brooke, als gouverneur met een aantal ambtenaren, naar Laboean zond, werd van wege dien avonturier beweerd, dat binnen weinige jaren de gemaakte kosten met 1000 pCt. in de britsche schatkist zouden terug vloeijen. Al die verwachtingen verdwenen spoedig in rook. Er was op Laboean gebrek aan alles en de ontdekte steenkolen waren niet te vinden. Toen Laboean begeerd werd, werd Serawak afgekeurd; nu is het juist het omgekeerde spel.

De britsche zeemagt in de noordborneosche wateren werd ter beschikking gesteld van den gouverneur van Laboean. Deze, zegt een schrijver, ging op de nw. kust en de noordkust van Borneo, dood en verderf brengen, onder de zeeroovers, zoo als het heette. De achtenswaardigste mannen van Groot-Brittannie hebben niet geaarzeld openlijk te verklaren, dat Brooke eene verschrikkelijke verantwoordelijkheid had op zich geladen, met de rustige dajaksche bevolking om het leven te brengen, enkel om zich naam te maken. Zelfs leden van het britsche ministerie hebben die daden van barbaarschheid erkend."

Neen, de Nederlanders hebben zich aan zoodanige daden van onmenschelijkheid niet schuldig gemaakt. Zij hebben in waarheid de zeerooverij in den Indischen Archipel beteugeld, zoo als men zien kan uit de *Notices Historiques sur les pirateries par* Jhr. J. P. CORNETS DE GROOT. Met die edele bemoeijingen gaan zij steeds voort, zoo als meermalen de singapoorsche dagbladen hebben moeten erkennen. Ook zegt de fransche vlootvoogd de Bougainville, dat de Nederlanders met der daad de zeerooverij tegengaan, terwijl de engelsche kooplieden te Singapore de zeeroovers van alles voorzien, om hun schadelijk bedrijf uit te oefenen. Wat daarvan zij, laten wij in het midden; doch zeker is het, dat gemis van geestkracht en beleid tot beteugeling van de zeeroovers in den Oosterschen Archipel niet aan de Nederlanders kan verweten worden; en dat ook op dien grond geene beweringen, als die in den *Times* voorkomen, kunnen worden volgehouden.

En nu onze slotsom over de zaak van Serawak en de bemoeijingen van Brooke en de zijnen.

Neen, nooit is er bij de sluiting van het verdrag van 1824 aan kunnen gedacht worden, om de bepaling, » om geen nieuw *kantoor* op te rigten op een der Oostersche eilanden, zonder voorafgaande magtiging der respective regeringen," te veranderen in een vergunning tot onbepaalde inbezitname, zonder overleg en in een geest, zoo als vooral in 1845, onder den indruk en bij de aanzetting van sir James Brooke, gepredikt werd. Nooit is het de bedoeling geweest eene bepaling, die als 't ware de veiligheidsklep moest zijn tegen nieuwe ongelegenheden over grondgebied, te herscheppen in een middel tot uitbreiding en verovering van gewesten. En zeker kon het de bedoeling niet zijn geweest, bijv. voor Borneo. De titels van Nederland op dat eiland dagteekenen van het begin der 17de eeuw; het Britsche bewind heeft die noch in 1814 noch in 1824 weêrsproken. » De drukpers zelve, zeide de heer Elout ook teregt, heeft in die dagen geene andere beschouwing gehad, dan dat Nederland uitsluitend regt had op Borneo." Zoo spraken ook leden in het Parlement. En in de toelichting, die de minister Canning van het verdrag gaf, kwam er ook niet het minste voor, dat zou kunnen wettigen wat thans met zoo veel aanmatiging wordt vooruitgezet; het tegendeel is waar, zoo als wij gezien hebben en kon het anders, nadat Nederland, als blijk van zijne goede gezindheid jegens Engeland, aan dat rijk afgestaan had zoowel zijne bezittingen op het vasteland van Indië als Singapore, ofschoon zijne regten op die bezittingen onwedersprekelijk waren. Toen heette het: » Geef ons slechts Singapore en wij hebben den sleutel van de straat van Malakka, van de Chinesche zeeën, de vaart op den geheelen Archipel tot Australie toe." En inderdaad is dit het geval geworden. Maar later beoogde eene, in hare wenschen, zoo het schijnt, onverzadelijke partij, meer, en ook nu is dit het geval. Nu ziet men (bijv. in den *Times* van 13 Aug. jl,) den sleutel van de straat van Malakka uitstrekken tot de geheele noordwestkust van Borneo; » men heeft slechts een blik op de kaart te werpen! zegt dat blad, om zich te overtuigen, dat dit établissement van het hoogste aanbelang zou zijn voor een volk, dat den handel met het Oosten drijft." Schoone grond! Als men met een blik op de kaart en uit louter convenientie zich van gansche gewesten zou kunnen meester maken, waarom dan niet ook van de tegenoverliggende gewesten: van Siam, Cochin-China, enz. Maar bovendien, wie zou de eerste bevoegde tot die inbezitname van Noord-Borneo zijn? Zou het niet wezen Nederland? En dit onthield zich daarvan uit eerbied voor de onafhankelijkheid der inlandsche vorsten en omdat het den geest van het verdrag voor oogen bleef houden. Men zou dus gansche streken vrijelijk in bezit mogen nemen, nadat die, » zonder voorafgaande magtiging van de beide respectieve regeringen" als 't ware daartoe zijn voorbereid door de handelingen van hem, die de hoedanigheden van agent en geen agent, Engelschman en inlandsch hoofd, op de zonderlingste wijze vereenigd heeft, en die, als zijne ondernemingen grootendeels mislukt zijn, als Laboean niet aan de verwachtingen beantwoordt, als in Serawak de Chinezen hunnen moordlust bot vieren, niet beter weet te doen, dan aan zijne regering of aan een ander Europeesch bestuur die gewesten ten verkoop aan te bieden en, om tot zijn doel te geraken, verzoekschriften te doen teekenen en eene bevriende natie te beschuldigen van monopolie- en heersch- en veroverzucht! Veilig vragen wij, of dit niet de waarachtige toedragt van zaken is en laten onbevoordeelden beslechten, wie hier oveenkomstig het verdrag heeft gehandeld.

Aan de regten van Nederland op Borneo werd dan ook in Engeland-zelf vroeger nooit getwijfeld. Om, van de bekende tractaten en schrijvers niet te gewagen, herinneren wij slechts, dat een Britsch gezagvoerder, in de nabijheid gevestigd, de gouverneur Bonham, den 15den October 1840, wel bepaaldelijk schreef: » The Dutch Government has at present on Borneo three separate settlements, Pontianak, Sambas, Banjermassin, *it possesses the whole of the island of Borneo.*"

Eerst na dien tijd, na de bekende handelingen in het noordwesten en de opzetting der gemoederen in Singapore en in vereenigingen in Engeland, is men tot uitleggingen gekomen, die tegen de historische waarheid aandruischen en de regten van Nederland op Borneo geheel miskennen.

Het is te hopen, dat de daartegen ingebragte redenen en het begrip van regt en billijkheid zullen gelden in Brittannie's raadzalen; het is te hopen voor eene vriendschap en voor belangen, die wij wederkeerig achten en hoogelijk op prijs stellen.

De jongste tijdingen uit Europa luiden, over 't algemeen, veel gunstiger voor de opvatting van het regt en de billijkheid in de zaak van Serawak.

Twee punten vallen daarbij vooral in het oog: 1o. dat het berigt alsof Brooke zijne aanbiedingen tot verkoop van Serawak eerst aan Nederland gedaan heeft, in Engeland eene voor hem zeer nadeelige werking heeft voortgebragt, daar het nu voldingend blijkt, wat men van zijn hooggeroemd gevoel van nationaliteit te denken hebbe; — 2o. dat de radjah van Serawak de Britsche regering moet gewaarschuwd hebben, dat Brooke geen regt had, om iets van zijnen grond af te staan, of te verkoopen, hetgeen de practische zin der Engelschen niet betwisten kan.

Van daar dan ook, dat de *Evening Star*, een Londensch blad, zich aldus uitlaat over Serawak (dat sommige Europesche bladen in hunne onkunde omtrent Indische zaken, als een afzonderlijk *eiland* beschouwen):

» Het lijdt geen twijfel, dat, indien al de door sir James Brooke opgegeven feiten naauwkeurig zijn, en dat, wanneer al de voordeelen, welke, volgens zijn zeggen, uit eene vereeniging van dat land met Borneo zouden ontstaan, konden worden verworven, alsmede dat het door hem beoogde doel, dat der regtvaardigheid en der menschlievendheid is, de door hem gevraagde prijs onbeduidend zou zijn. Maar, alvorens het voorstel van dezen te leur gestelden gelukzoeker in ernstige overweging worde genomen, zouden er vele punten van zeer ernstigen aard te onderzoeken zijn. Vooreerst zou men moeten vragen naar den aard van 't gezag, dat sir J. Brooke zich voorstelt aan Groot-Brittannie op te dragen. *Wat ons betreft, wij betwisten volstrekt het gezag, dat hij op het gebied van Serawak uitoefent.* Wel weten wij, dat hij sedert jaren feitelijk, zoo wel als in naam, dit oppergezag heeft uitgeoefend, maar wij weten ook, door welke middelen hij het bestuur van Borneo-proper er toe gebragt heeft, zijn gezag te erkennen en met de koningin van Engeland een verdrag te sluiten. Die middelen moeten op nieuw onderzocht worden, nu ons zekere feiten bekend zijn, openbaar gemaakt door ooggetuigen en door personen, die eene rol hebben gespeeld in de onderhandelingen tot verkrijging van het grondgebied van Borneo."

» Wij zijn overtuigd, dat de ministers, doordrongen van de op hen rustende verantwoordelijkheid en wetende wat er der onzer Vorstin toekomt, alvorens aan H. M. den raad te geven, beschermster of souvereine te worden van het aangeboden grondgebied, alvorens aan het Lagerhuis voor te stellen £ 50,000 toe te staan, om de uitgeputte geldkist van den Engelschen radjah te vullen, en alvorens aan den Engelschen admiraal in de Indische zeeën bevel te geven, zich, even als vroeger, ter beschikking van sir James te stellen, — een onderzoek zullen instellen naar de waarde van het regt, waardoor het bedoelde grondgebied is overgedragen, even als naar de zedelijkheid der gebezigde middelen, om het te verkrijgen en te behouden. Zoodanig onderzoek, met dergelijke gevoelens gedaan, zal ten gevolge hebben, dat men, namens de koningin, *bedanken zal voor de aangebodene eer.* Men zal sir James Brooke, indien hij daartoe genegdheid heeft, de bedreiging laten uitvoeren, om zijne bezitting op Borneo den keizer der Franschen te koop aan te bieden, aan wien het bekend zal zijn, dat gelijk voorstel bereids gedaan is aan de Nederlandsche regering, die het afgeslagen heeft, en aan de Britsche regering, die het op dezelfde wijze heeft ontvangen."

(*Wordt vervolgd.*)

FRANKRIJK.

Het centraal israelietisch consistorie van Frankrijk en het consistorie te Parijs hebben den volgenden brief geschreven aan den voorzitter van den raad van bestuur van het *Algemeen christelijk verbond*, welk ligchaam zich bij adres tot den paus heeft gewend, in het belang van het kind Mortara:

»Parijs, 28 October 1858.

»Heer voorzitter!

»Niet zonder een diep gevoel van bewondering en erkentelijkheid te ondervinden, hebben wij den warmen brief kunnen lezen, dien de raad van bestuur van het *Algemeen christelijk verbond* aan den paus heeft gezonden, om te protesteren tegen de ontvoering van het kind Mortara, dit betreurenswaardig feit, hetwelk, behalve dat het onder het israelietische kerkgenootschap verslagenheid heeft verspreid, in de gemoederen van alle beschaafde menschen zulk een smartelijke aandoening heeft te weeg gebragt.

»Bij de algemeene afkeuring, waarvan de te Bologna gepleegde daad van dweepzucht op dit oogenblik het voorwerp is, en van welke afkeuring de fransche pers vooral als de echo en als grootmoedig orgaan is opgetreden, heeft de stem van het *Christelijk verbond* zich waardig weten te doen hooren, en op even verstandige als krachtige wijze de heilige zaak van het regt en de menschheid weten te bepleiten.

»Te midden van het pijnlijke leed, dat die treurige omstandigheden ons veroorzaken, is het ons aangenaam en vertroostend te zien, dat aller gemoed geschokt is door zulk een gedrogtelijke handeling en iedereen haar veroordeelt, niet alleen in naam der zedelijkheid en beschaving, maar ook in naam van diezelfde godsdienst, welke de ontvoerders van den jeugdigen Mortara voorgeven te dienen en welke zij op de gevaarlijkste wijze aanranden, door haar eene leer toe te dichten, welke door positieve wetten, zoowel als door het onvergankelijke regt der natuur voor goddeloos en misdadig is verklaard.

»Er zijn beginselen aan alle godsdienstbelijdenissen gemeen, boven alle leerstellingen verheven, en die den grondslag van alle kerken uitmaken, en juist daardoor een terrein aanbieden, waarop wij allen, niettegenstaande ons verschil in godsdienstmeeningen, ons kunnen en moeten vereenigen, elkander de broederhand reiken en ons door een wederzijdsche sympathie innig verbinden. Aan deze beginselen, vervat in de wet van liefde, waaraan israelieten en christenen gehoorzaamheid verschuldigd zijn, hebben de leden van het *Algemeen christelijk verbond* een schitterende en plegtige hulde gebragt en, in naam van al de fransche israelieten, komen wij hun daarvoor onzen hartelijken en opregten dank betuigen.

»Welke ook de uitslag uwer poging zij, onze erkentelijkheid, heer voorzitter! hebt gij u verworven. Vergun het ons u te zeggen: wij kunnen niet anders dan eene leer eerbiedigen, die zulk een gedrag ingeeft; wij kunnen niet anders dan een verbond zegenen, dat de uitoefening van zulk eene leer tot grondslag heeft.

»Indien het romeinsche bewind, — in weerwil van den kreet der volken, die de onbetwistbare grondbeginselen der algemeene zedelijkheid inroepen, in weerwil van de vertoogen van eene beschermende regering, in weerwil zelfs van de beginselen, die door de achtenswaarde autoriteiten der christenheid zijn bekrachtigd, — mogt volharden, om eene snoode handeling, in zijnen naam bedreven door lieden, die door een blinden ijver op een dwaalweg waren gebragt, met zijne verantwoordelijkheid te dekken, dan zal onze tijd ten minste den roem hebben, dat hij door zijne deftigste organen heeft geprotesteerd tegen eene daad van schennis der menschheid, openbaar alle solidariteit heeft van zich geworpen met eene handeling, zoo onwederlegbaar door alle godsdiensten gelaakt, en het bewijs heeft geleverd, dat de verschillende christelijke kerken onderling verbonden zijn door een band van sympathie, welke zij weten uit te strekken tot de belijders van alle godsdiensten.

»De geest van verdraagzaamheid, liefde en verhevene vroomheid, die in het adres van het *Algemeen christelijk verbond* doorstraalt, kan ons slechts in de aangename overtuiging versterken, en ons voor zijne ontwerpers met geen ander gevoel bezielen, dan van een diepe erkentelijkheid.

»Wij verzoeken u, heer voorzitter! deze verklaring wel te willen aannemen, en u verzekerd te houden van de bijzondere hoogachting, welke wij u toedragen.

»De opperrabbijn van het centrale consistorie,
(get.) ,,S. Ulmann.

»De opperrabbijn van het consistorie te Parijs,
(get.) ,,L. Isidore.

De *Univers* logenstraft het berigt uit Rome, volgens hetwelk de paus zou hebben besloten, wijzigingen te brengen in de bestaande bepalingen, betreffende den doop van israelietische kinderen. De *Indépendance Belge* daarentegen meent te weten, dat het gegeven berigt juist is. Wat de teruggave van Edgard Mortara betreft, wij herhalen het, het blijkt nog uit niets, dat daartoe besloten is of zelfs het voornemen bestaat.

— De fransche regering had in 1855, wegens het gebrek aan scheepsruimte en den hoogen prijs der scheepsvracht, het regt op den invoer van schepen en van eenige voor den scheepsbouw noodzakelijke artikelen tijdelijk verlaagd. Wegens de veranderde omstandigheden heeft zij thans onnoodig geacht, die maatregelen verder in werking te houden. De protectionnisten zijn daardoor eenigermate bekomen van hunne bezorgdheid, waarin zij door de voortdurende vrijlating van den graanhandel geraakt waren.

— In het officieel gedeelte van den *Moniteur*, wordt mededeeling gedaan van een, op voorstel van prins Napoleon, door den keizer genomen besluit, ten doel hebben eene reorganisatie van het algerijnsch bestuur, in den geest van het decreet, waarbij het algemeen gouvernement van Algerie is afgeschaft. De prins heeft, in een rapport aan den keizer, de beginselen opengelegd, waarop dit nieuw administratief stelsel van Algerie gegrond is. Het hoofddenkbeeld van het nieuwe decreet is: eene vereenvoudiging van beheer en eene meer vrije beweging der verschillende afdeelingen van het bestuur, door aan de plaatselijke autoriteiten, ten aanzien van onderscheidene punten, attributen toe te kennen, die tot nu toe slechts aan den gouverneur generaal behoorden.

— De keizer heeft eene bijdrage gegeven ter oprigting van een gedenkteeken, dat te Rheims, ter nagedachtenis van Colbert, zal worden opgerigt. Het bezoek van Z. M. in het aartsbisschoppelijk paleis zal door eene marmeren plaat, met een toepasselijk opschrift, worden vereeuwigd.

— Te Parijs is het berigt ontvangen, dat een aantal vrijwillige emigranten van de afrikaansche kust, aan boord van een vaartuig, waarmede zij naar het eiland Réunion vervoerd werden, den kapitein en een gedeelte der bemanning hebben omgebragt. Het schijnt Frankrijk dus met de toepassing van zijn immigratiestelsel niet zeer voorspoedig te gaan.

— Ten gevolge van den tegenwoordigen stand van zaken tusschen Frankrijk en Cochin China, heeft de minister van marine thans de noodige schikkingen gemaakt tot eene regelmatige stoombootdienst tusschen de golf van Turon, Hongkong en Canton. Daar nu de mailpost om de veertien dagen uit Hongkong naar Europa vertrekt, kunnen wij dus hier telkens nieuwe berigten uit Cochin China ontvangen. De stoom-kanonneerboot *La Fusée* is reeds in de golf van Turon aangekomen, tot het doen van eenige voorloopige hydrographische opnemingen.

Parijs, 6 Nov. Er hebben verschillende geruchten geloopen, over het doel der zending van den kapitein ter zee, Laroncière le Nourry, naar Newfoundland. Eenigen verzekeren, dat het is om het laatste, nog niet geratificeerde tractaat tusschen Frankrijk en Engeland, aangaande de visscherij in die streken, verbindend te maken; anderen, en dit is meer waarschijnlijk, geven als doel dezer zending op het weder in leven roepen van oude tractaten en privilegiën, waarvan de fransche koophandels-marine nog geene vruchten genoten had. Engeland heeft willen beweren, dat de voordeelen, die de fransche visschers eischen, verjaard waren, zoodat de eisch tot erkenning daarvan nog al tegenstand bij de engelsche regering ontmoet heeft.

— Men zegt, dat de heer Haussmann tot minister van publieke werken zal benoemd worden. Dit departement zal eene groote uitbreiding verkrijgen.

— De heer Rouher heeft zich in den ministerraad met kracht verzet tegen het lot, dat de $4^1/_2$ pCt. rente wacht.

— Den 15den dezer, St. Eugénie, zal er eene groote promotie bij het leger en de marine plaats hebben.

— De keizer zal in het voorjaar eene reis naar de noordelijke departementen doen, die Z. M. nog niet bezocht heeft.

— De groote jagt, die te Compiègne heeft plaats gehad, is zeer prachtig geweest. Tegen den middag is de keizer van het paard gestegen en heeft verder de jagt in het rijtuig medegemaakt.

Prins Napoleon is van de keizerlijke residentie teruggekomen. Morgen, Zondag, zal er ministerraad te Compiègne gehouden worden.

— In de departementen Vienne en Puy-de Dôme zijn verscheidene personen gearresteerd, ten gevolge van de wet op de publieke veiligheid.

ITALIE.

De regering van Parma gevoelt zich hoe langs zoo meer door de staatkunde van Piemont aangetrokken. Deze strekking, die voor niemand meer twijfelachtig is, veroorzaakt levendige ongerustheid aan het argwanend Oostenrijk en men verzekert op nieuw, dat het cabinet van Weenen in Italie een staatkundige *ligue* zoekt tot stand te brengen, waartoe Rome en Napes reeds bijna hunne toestemming gegeven hadden. Wat Toscane betreft, dit zou geweigerd hebben zich te verklaren.

— Een particulier schrijven uit Rome meldt, dat het onwaar is, dat de ouders van den jongen Mortara hun zoon vrijelijk kunnen zien en spreken. Het op zoo schandelijke wijze aan zijne ouders ontstolen kind is thans naar Alatri gezonden, onder voorwendsel, daar zijne gezondheid te herstellen. Zijne ouders hebben geen afscheid van hem mogen nemen en last ontvangen, Rome te verlaten. Ook is het onwaar, dat de jeugdige Christen, zoo als de *Univers* hem noemt, tevreden is met zijn lot; hij beklaagt zich wel niet over zijn voedsel, maar geeft dikwijls zijn wensch te kennen, zijne ouders te zien.

PORTUGAL.

— Uit Lissabon wordt gemeld, dat men van het voornemen schijnt te hebben afgezien, om de door het fransche gouvernement geëischte schadeloosstelling door eene nationale inschrijving te dekken.

TURKYE.

Lord Stratford de Redcliffe is tot zijn vertrek uit Turkije een dag langer opgehouden, dan bepaald was, en wel ten gevolge van een incident, waarin welligt de een of andere humorist nog eens een idée zal vinden voor eene geestige karikatuur. Op den dag van zijn vertrek, was namelijk Sir Henry Bulwer uit rijden gegaan en passeerde de straten van Pera, toen het paard van zijn vooruitrijdenden groom bij ongeluk in aanraking kwam met een paard van den stoet der sultanes, die, bij gelegenheid der viering van het geboortefeest van den profeet, een toertje deden. Een der geëunuchen sprong, in zijne bezorgdheid voor het geleide der hooge dames, wat al te driftig op den groom toe en gaf dezen, op zijne eigenaardig turksche manier, met de zweep eene *"gevoelige"* les voor die vermeende brutaliteit. De groom repliceerde hierop volkomen in denzelfden geest, door middel van zijn karwats, waarop sir Henry Bulwer terstond tusschen beide kwam, om de vechtersbazen te scheiden, doch met het ongelukkig gevolg, dat de gezant door de turksche politie zonder den minsten omslag bij den kraag gepakt en in arrest gebragt werd. Eerst toen zij aan het bureau kwamen, ontwaarden zij tot hun schrik, welke soort van arrestant zij hadden opgebragt. Hoe het verder is afgeloopen, weet men nog niet, maar lord Stratford zal zich over het voorval nog wel menigmalen vrolijk maken.

AMERIKA.

De tijdingen uit New-York loopen tot 27 October.

Het gewigtigste nieuws is het berigt omtrent eene nieuwe expeditie van Walker, die door dezen avonturier op de volgende wijze wordt bekend gemaakt.

Mobile, 10 Aug. 1858.

Mijn Heer!

Ik berigt u, dat den 10den Nov. een schip deze haven zal verlaten, met bestemming naar San-Juan-del Norte. Het zal zooveel passagiers en vracht medenemen, als zich te Nicaragua zullen opdoen. Als gij of een uwer vrienden naar Midden Amerika wenscht te verhuizen, geef mij er dan, s. v. p. zoo schielijk mogelijk kennis van, opdat ik voor u en uwe reisgezellen passage kan nemen. 't Zou goed zijn, hier drie of vier dagen voor het vertrek aan te komen.

UEd. Dw. Dienaar.

W. Walker.

Een der voornaamste opperhoofden en raadgevers dezer nieuwe expeditie is, zegt men, Pierre Soulé, ex-senateur en ex-minister der Vereenigde Staten in Spanje. Zij wordt zoodanig geleid, dat zij door geene magt, onder voorwendsel van schending der neutraliteits wetten, genomen kan worden. Alzoo zullen de landverhuizers zich te Mobile en elders inschepen, zonder militaire organisatie en zonder wapens, 't geen men niet kan beletten, terwijl Walker en zijne officieren, zonder twijfel, heimelijk eene andere haven op een klein vaartuig zullen verlaten, waarop zij wapens vinden, en zich in volle zee bij de landverhuizers gaan voegen, op dezelfde wijze als Lopez in 1850 met de expeditie tegen Cuba heeft gedaan.

Wat de ontscheping betreft, zegt de *New-York-Herald*, zoo heeft het verledene bewezen, dat deze mogelijk is, in weerwil van de waakzaamheid op de kusten. 't Is waar, dat sir William Gore Ousely, buitengewoon minister van Groot Brittanje bij de gemeenebesten van Midden Amerika, ons gisteren aan boord van het fregat *Valerous* heeft verlaten, om naar San Juan del Norte te gaan, en dat de engelsche vloot in de West-Indiën zich bij hem zal voegen. Maar in hoeverre John Bull zich in de zaken van zijn broer Jonathan zal durven mengen, blijft ons nog te weten overig. Men weet, dat de engelsche diplomaat door zijne regering belast is met het regelen der vorderingen van de heeren Manning en Glenton, ten bedrage van 250,000 dollars; het verdrag, met den heer Felix Belly gesloten, is waarschijnlijk ook het voorwerp van eenige bijzondere instructiën. Hieromtrent heeft men te Washington de verzekering ontvangen, dat de presidenten van San-Salvador, van Honduras en van Guatemala zich in 't geheel niet met het beruchte manifest van de heeren Mora en Matinez hebben bemoeid.

De laatste berigten van het Zoutmeir, over St. Louis, zijn van 25 September.

De wegen waren er zeer levendig en er heerschte de beste verstandhouding tusschen de Mormonen en de Heidenen. De gouverneur Canning was een weinig populair.

Generaal Johnston had 7 à 8000 man onder zijne bevelen, zoowel soldaten als burgerlijke ambtenaren; allen waren in 't zelfde kampement vereenigd, waar zij den winter zouden doorbrengen.

Behalve deze waren er nog 4000 man op 't fort Bridger, onder bevel van kolonel Cambrey. De Indianen waren vreedzaam; er was ten Westen van 't fort Laramie sneeuw gevallen.

— Met de *Black Warrior* zijn er tijdingen van 15 October van Havanah ontvangen; zij bevatten geen ander belangrijk berigt, dan dat de gezondheidstoestand verbeterd is. Men hield zich nog met het ongeluk van 29 September jl. bezig; een architect, belast met de schade, aan het théatre *Tacon* toegebragt te onderzoeken, heeft beslist, dat dit gebouw geen voldoenden waarborg van zekerheid aanbood, zoodat het niet waarschijnlijk is, dat wij dezen winter opéra te Havanah zullen hebben.

In de omstreken van Puerto-principe hebben gevlugte negers afgrijselijke misdaden begaan.

De oogst beloofde veel.

— Uit Mexico hebben wij berigten tot 16 Oct.

Miramon was de stad San Luis binnengetrokken, daar zij geheel door Vidaurri verlaten was, en had er zich zeer versterkt. Vidaurri was nog altoos te La Parada (acht mijlen van San Luis) en wachtte de generaals Blanco en Coronado, die zich met 3000 man bij hem moesten voegen. Een brief, uit het kamp van Vidaurri, dd. 26 September, deelt de volkomene nederlaag van Cassanova te Guadalajara door generaal Degollado mede.

Miramon heeft tweemaal de door Vidaurri bezette stellingen aangetast, maar zijn troepen waren geslagen en hadden al hun geschut verloren. De kolonels Sayas en Aresallin waren op omstreeks 16 mijlen van San Luis aangekomen, met een magt van 1000 Tamaulipecos voor Vidaurri, goed gewapend en vol geestdrift.

De *Restaurador* van Monterey, van 26 Sept. behelst het berigt eener nederlaag, door de reactionnairen, onder bevel van den beruchten roover Patron, te San Juan de los Lagos geleden.

Vidaurri zal Miramon te San Luis aantasten, zoodra hij de versterkingen, die hij wacht en welke met groote dagmarschen naderen, bekomen heeft.

Een bijvoegsel van de *Flag* bevestigt de nederlaag van Vidaurri door Miramon. 't Gevecht heeft digt bij de stad Ahualasco, van den 25 tot den 29 Sept. plaats gehad. Vidaurri bevond zich niet op het slagveld. Den 26sten heeft hij aan den gouverneur van Nuevo-Leon een depêche gerigt, waarin hij onverholen zijn nederlaag bekent. Men schat het verlies der constitutionele partij op 500 dooden en 2000 gevangenen; doch deze berigten schijnen overdreven.

Een brief, aan de *Flag* geschreven, berigt, dat een gedeelte der artillerie in de magt van Miramon was, en dat de liberale troepen hun aftogt in volmaakte orde hadden bewerkstelligd. Het officiele blad van Monterey zegt, dat Vidaurri een nieuw artilleriepark te Tampico had laten vragen en dat hij den aanval zou hervatten.

HET DJATTIE-GESTICHT

voor hulpbehoevende en verwaarloosde Kinderen te Batavia.

Op Zondag avond jl. stond de fraai versierde Kerstboom, overvloedig voorzien van al hetgeen het kinderlijk oog begeerlijk aantrekt, geplant in het zoogenaamd Djattie-Gesticht, thans nog tijdelijk gevestigd in een hulp Huur-lokaal in Gang-Petjanongan, hier ter plaatse.

Met de leden van de Directie waren vele belangstellende heeren en dames opgekomen, om getuigen te zijn van een eenvoudig feest, doch dat het hart van den menschenvriend gelukkig deed kloppen. Een veertigtal kinderen, de minste van Batavia, de meeste van alle deelen van Indië, gedurende de vier laatste jaren in het Gesticht opgenomen, kinderen, die eenmaal in den meest verwaarloosden toestand, gansch verlaten, rondwaalden, zag men daar vereenigd, zindelijk doch eenvoudig gekleed, en met een glans van genoegen en gezondheid op het gelaat. Eene tafel, vol doelmatige, kleine kindergeschenken, door welwillende handen bij elkaar gebragt, stond gereed, om onder de kleinen te worden rondgedeeld, terwijl later de kerstboom, met allerlei lekkernijen beladen, door de vrolijke guiten, onder luid gejuich, werd omvergehaald en letterlijk geplunderd. Het was een avond onvergetelijk van genot voor de kleine gasten van het Djattie-Gesticht.

Maar ook de Directie mogt het weldra ten einde spoedende jaar met een dankbaar gevoel besluiten. Was, voor nog slechts weinige jaren, het Gesticht tot stand gebragt door vrijwillige bijdragen van eenige menschenvrienden, weldra vermeerderd door eene menigte giften van Java en van andere deelen des Archipels toegevloeid, — ten gevolge van het steeds toenemend getal aannemelingen, was de kas in vrij uitgeputten toestand geraakt en naar alle kanten moest om bijstand uitgezien worden, ten einde de zoo schoone instelling te helpen schragen, en een veertigtal ongelukkigen en zoovelen, die nog eene schuilplaats in het Gesticht vragen, niet ellendig aan hun lot over te laten. En aan die roepstem was voorloopig op echt Oud-Indische wijze gehoor gegeven. De nieuwe inschrijvingen overtroffen reeds zeer veler verwachting, en nog meerdere zijn van andere zijden toegezegd.

Maar wil de inrigting wezentlijk aan haar doel beantwoorden, dan zijn de behoeften nog groot, hoevel ook reeds met betrekkelijk geringe middelen gedaan is.

Het Djattie-Gesticht heeft vooral een ruimer lokaal noodig en moet zoo mogelijk een eigen gebouw bezitten, daar de tegenwoordige huurprijs een groot deel der inkomsten wegneemt. De kinderen, naarmate hun getal is toegenomen, vereischen een meer geregeld toevoorzigt en, terwijl nu nog het onderwijs buitenshuis aan de Gouvernements scholen wordt genoten, hoopt men weldra door een eigen onderwijzer, aan het Gesticht-zelf verbonden, daarin te voorzien.

Het Djattie-Gesticht, in stilte werkende, is nog niet genoeg algemeen bekend: zijne strekking wordt niet altijd volkomen begrepen en de ondervinding heeft geleerd, dat het nog soms aan onjuiste beoordeelingen bloot staat.

Sommigen zien niet dadelijk de dringende noodzakelijkheid van eene dusdanige inrigting in; andere meenen, dat versnippering van krachten, op het zoo uitgebreide veld der philantropie, in deze gewesten schade doet.

De zoodanigen verliezen echter uit het oog, dat alle andere wees-scholen en inrigtingen van dien aard in Indië de toelating van hulpbehoevende kinderen afhankelijk doen zijn van formaliteiten en bepalingen, die, op zich-zelven beschouwd, hoogst doelmatig en heilzaam, nogtans aan eene menigte arme verlatenen den toegang verbieden. Het zijn juist deze, voor wie het Djattie-Gesticht een waar toevlugts-oord is. Het stelt geene andere hinderpalen tot de opname zijner kweekelingen, dan alleen die, welke de beperkte ruimte van lokaal en kas kunnen te weeg brengen. Het let op hunnen ouderdom, hunne godsdienst, noch afkomst, wanneer deze laatste slechts van europesche zij, en de dringende behoefte van den verlatene is aangewezen. De arm der weldadigheid opent zich hier zelfs voor hen, die niet volstrekte weezen zijn. Soms hebben moederlooze kinderen, wier vader ziekelijk of in de volstrekte onmogelijkheid was, tijdelijk de zorg van zijn kind op zich te nemen, tegen een geringe bijdrage, bescherming en onderhoud in het Gesticht gevonden; kinderen van in het hospitaal stervende militairen of van in de gevangenis zuchtende ongelukkigen vonden hier een toevlugts-oord, waar zij het nergens anders hadden kunnen aantreffen, en dus aan de vreeselijkste verwaarloozing ter prooije zouden zijn geweest.

Wel verre dus, dat het Djattie-Gesticht een soort van rivaliteit met andere inrigtingen zou daarstellen, sluit het zich en vult het aan, wat aan deze, uit den aard hunner inrigting ontbreekt, en reeds zijn er voorbeelden, dat kinderen, bij gebrek van de vereischte papieren, aanvankelijk door de Directie van het Djattie-Gesticht opgenomen, later, toen de benoodigde documenten door haar zorg waren opgespoord, in andere gestichten zijn overgegaan. En, terwijl in den laatsten tijd de aandacht van het Indisch publiek bij voorkeur is gevestigd geweest op de daarstelling van de ontworpen Ambachtschool voor Jongensweezen te Soerabaija, ziet het Djattie-Gesticht, met dubbele belangstelling, de welslaging van dat schoone plan in het verschiet, om dáárheen eenmaal zijne wel onderwezen en aan tucht en orde gewende knapen heen te zenden, vroeger geheel verwaarloosd door het Gesticht opgenomen.

Want, hoezeer men ook ingenomen moge zijn met de bedoeling en strekking van de Soerabaijasche Ragged-School, men zal erkennen, dat de Indisch-Europesche Ambachtstand, dien zij wil verheffen of liever in 't leven roepen, minder zijne sujetten zal vinden in knapen, die tot hun 10 of 12de jaar, dierlijk verwaarloosd, in de kampongs hebben rondgezworven, maar wel bovenal zijn pépinière zal aantreffen in de reeds meer zedelijk gevormde bevolkingen der Weeshuizen en andere liefdadige Inrigtingen van dien aard in Indië. En alleen als zoodanig hoopt het Djattie-Gesticht met der tijd ook te kunnen mededingen.

Maar, terwijl het de bedoeling van het Djattie-Gesticht is, om zijne hulp en bijstand tot het grootst mogelijk getal ongelukkigen uit te strekken, die zich nog dagelijks aanmelden, zoo moet de Directie de meeste zuinigheid met hare middelen in acht nemen, en zij mag het alleen aan de goede zorg en het spaarzame beheer der verdienstelijke regentesse dank weten, dat de kosten van ieder kind eene zoo hoogst geringe som maandelijks hebben bedragen, als misschien geen andere inrigting van dien aard op Java kan aantoonen

In deze dagen, nu de algemeene deelneming voor het Djattie-Gesticht dringend wordt ingeroepen, wenschen wij vurig, dat menige ruime gift nog zal toevloeijen, tot meerdere vestiging en instandhouding eener inrigting, die, onder de noodzakelijkste en heilzaamste dezer gewesten, mag bovenaan gesteld worden, en in de toekomst een schoone gedenkzuil belooft te zijn van den echt-practischen weldadigheids-zin van den tegenwoordigen tijd.

Redactie.

BATAVIA, 28 *December* 1858.

Het adres van den Samarangschen handel, om middelen tot vergemakkelijking van het geldelijk verkeer in Indië.

Evenbedoeld adres, in ons No. 87 van 30 October jl. medegedeeld, heeft destijds vrij algemeen de aandacht van den handel, ook der andere hoofdplaatsen, getrokken, en is de inhoud daarvan, zoo ver dit kan worden nagegaan, door mede-belanghebbenden eenstemmig beaamd en goedgekeurd. Zelfs is de dezerzijdsche poging, zoowel te Batavia als te Soerabaija, slechts beschouwd als een initiatief, door ééne der betrokken gemeenten genomen, en is daarover gesproken en geschreven in een zin, die scheen te bewijzen, dat, zoo niet van deze, dan van andere zijden, geheel gelijke stappen zouden zijn aangewend geworden.

Dit laatste is welligt, — het initiatief dan toch eenmaal genomen zijnde, — elders onnoodig geacht, omdat de moeijelijkheden, door de intrekking van het grootste deel van het papieren geld ten deele reeds ontstaan en die welligt nog grooter zullen worden, toch overbekend, en naar men diensvolgens mogt gelooven, voldoende erkend waren, om hoop te geven op een goeden uitslag van de gedane poging.

Het valt thans evenwel eenigzins te betwijfelen, of het niet te wenschen ware geweest, dat meerdere smeekende stemmen, getuigende van het dringende der behoefte aan eenige voorziening, zich hadden doen hooren. Welligt zou dan, evenals in de oude Grieksche treurspelen, de volle Chorus van alle betrokken gemeenten den ganschen omvang der kwestie beter hebben doen gevoelen, dan de alleenstaande klagt of reizang van eene enkele dier gemeenten.

Immers vermeent men, dat thans het volle gewigt en de drang der ontstane bezwaren ter goeder plaatse niet worden erkend en voert men ten betooge daarvan aan, de beschikking, op het hooger bedoelde adres der voornaamste Samarangsche handelshuizen gevallen, ons ter plaatsing welwillend medegedeeld, luidende als volgt:

EXTRACT uit het Register der besluiten van den Gouverneur Generaal van Nederlandsch Indië.

BUITENZORG, *den* 4den *December* 1858.

Gelezen:

a. het rekest, gedagteekend 12 October 1858, van DORREPAAL & Co. c. s. kooplieden, allen te *Samarang* gevestigd, houdende verzoek:

1e. om door het afgeven van *postzegels* of kleine *postwissels* te willen voorzien in de behoefte aan het maken van kleine remises naar elders;

2e. om Zijne Majesteit den koning te willen bekend maken met de dringende behoefte aan *muntpapier* in deze kolonie, met verzoek dien overeenkomstig een wets-ontwerp te willen doen voordragen aan de wetgevende magt, tot wijziging van de wet 1 Mei 1854; en

3e. om inmiddels alle recepissen zooveel en zoolang mogelijk in omloop te laten, en autorisatie te verleenen aan de bevoegde autoriteiten tot de afgifte van Gouvernements wissels bij 's lands kassen in de *binnenlanden* en deze ten dien einde steeds van papieren geld voorzien te blijven houden;

b. Enz.

Den raad van *Nederlandsch Indië* gehoord;

Is goed gevonden en verstaan:

Aan de adressanten te kennen te geven:

a. dat de al of niet invoering van postzegels en postwissels een punt zal uitmaken van beslissing bij de reorganisatie van het postwezen in *Nederlandsch Indië.*

b. dat geene voldoende redenen zijn gevonden, om zoo spoedig na de vaststelling der wet van 1 Mei 1854 en de wijziging derzelve bij de wet van 24 December 1857, nieuwe wijzigingen daarin voor te stellen.

c. dat met de inwisseling der nog in omloop zijnde recepissen van zelf een betrekkelijk geruime tijd zal verloopen, waardoor aan hun verlangen ten deze zooveel mogelijk zal zijn voldaan.

d. dat wissels op 's lands kassen worden afgegeven, waar zulks met het belang van de dienst is overeen te brengen, maar dat van het gouvernement niet kan gevorderd worden, dat het de kosten en risico van particuliere geldverzendingen voor rekening van den lande neme.

Extract dezes zal worden verleend aan de rekwestranten, tot informatie.

Accordeert met voorschreven register.
De Gouvernements Secretaris,
NEDERBURGH.

Veroorlooven wij ons nu eene korte beschouwing van den inhoud dier beschikking, in verband met dien van het adres, dan kunnen wij den stand der zaak nog niet geheel wanhopig achten, zoo als wij het doen zouden, indien wij overtuigd waren, dat het Gouvernement voorzieningen ten deze *ten eenen male* overbodig acht.

Het eerste punt van verzoek toch strekte, om te verkrijgen de invoering van postzegels of kleine postwissels, ter voorziening in de behoefte aan kleine remises.

Daarop wordt sub *a* te kennen gegeven: dat de AL *of* NIET invoering van postzegels en postwissels een punt zal uitmaken van beslissing bij de reorganisatie van het postwezen in Nederlandsch Indië.

Wel is waar, zoo men dit gedeelte der beschikking vergelijkt met dat sub *d* „dat wissels op 's lands kassen worden afgegeven enz." (zie hierboven), dan zou men weig hoop kunnen voeden op de invoering dier zoo nuttige instelling; althans, wanneer het Gouvernement de gedane verzoeken mogt blijven opvatten in dezen zin, dat de gewenschte remises, zij het door postwissels of door wissels op 's lands algemeene kassen, slechts ten zijnen koste en risico verlangd worden.

Het komt ons evenwel voor, dat dit onmogelijk de bedoeling kan zijn van particulieren, die van het Gouvernement dergelijke dienst verlangen.

Van postwissels sprekende, hebben wij in ons bijschrift bij het adres in ons No. 43 reeds het denkbeeld geuit, dat de kosten c q. daaraan voor het Gouv. verbonden, door een *gering* agio gedekt zouden kunnen worden. Wij hebben ons geheel onbezwaard geacht, die meening te uiten, daar toch de handel, welke de invoering dier wissels verzoekt, wel weet, dat in Europa op de postwissels een, en wel betrekkelijk veel te hoog percentage wordt geheven.

Wij zijn overtuigd, dat evenmin bij den handel als bij ons opkomt, te willen, dat het Gouvernement de ten deze gewenschte tusschenkomst op eigen kosten (hoe van risico sprake kan zijn, vatten wij nog niet) verleene. Vermits het verzoek het uitvloeisel is der gevolgen van een algemeenen maatregel, zoo heeft ook de handel voorzeker begrepen, dat het algemeene belang voorgaat; maar ook evenzeer, dat zijne belangen, die welligt bij kwestiën van geldsomloop het gewigtigste deel der algemeene belangen uitmaken, allen bijstand en steun waardig zijn, die het Gouvernement er aan kan schenken.

De geldcirculatie nu, in eene maatschappij als de Indische, is nog niet aan zooveel toevallen en verwikkelingen onderworpen, als in staten, waar Europesche ontwikkeling en Europesche snelheid van gemeenschap haar aan duizenderlei onverwachte invloeden onderwerpen.

Het moet, alsnog, niet tot de onmogelijkheden behooren, de zich kruisende geldzendingen van de binnenlandsche naar de hoofd- en havenplaatsen en omgekeerd, althans begrooterder wijze nategaan (vooral met de hulp van den hierbij zoo zeer betrokkenen handelsstand zelven) en althans ten deele, voor zooveel zulks *zonder* gedurige kostbare geldzendingen kan geschieden, over en weder de noodige sommen of credieten beschikbaar te doen zijn.

Bij een meer ontwikkeld en beter georganiseerd *bankwezen,* zou in deze de hulp van een eenige andere magt, welke meer dan individueele handelshuizen over middelen van remise kan beschikken, wel gemist kunnen worden. *Nu* kan het gemis *en* van goede bank-instellingen, *en* van hulp van Gouvernementswege, *en* van gemakkelijke circulatie middelen geen ander gevolg hebben dan, bij de voortgaande intrekking der beschikbare hoeveelheid van papiergeld, den handel de kosten van het transport van remises in zilveren specie (veelal onvermijdelijk onder kostbaar geleide) te berokkenen en den kleinhandel in de binnenlanden bovendien zeer gevoelige verliezen te doen ondergaan. Stremming toch is het gewone gevolg van onzekere en moeijelijke betaling.

Postwissels worden in Nederland, uithoofde van derzelver kostbaarheid, bijna uitsluitend voor kleine particuliere (geen handels-) remises gebezigd. Het is dus de vraag, of derzelver invoering, althans zoo die op denzelfden voet van kostbaarheid hier te lande plaats had, wel den handel en der nijverheid genoeg zou baten. Zij zou evenwel, zeer zeker, van meer dienst zijn dan in Europa. Want voor de behoefte van eigenlijk gezegde particulieren, die, in de binnenlanden verspreid, hunne toko- en dergel. inkoopen, bij gemis aan klein papiergeld, niet of niet bij tijds kunnen betalen, en voor de afdoening van kleine sommen aan geringe crediteuren, die zich liever een klein verlies getroosten dan te wachten, zouden zij bijna volkomen aan het doel beantwoorden. En men mag hier niet uit het oog verliezen, dat de verteringen (van particuliere landheeren en dergel.) hier te lande reeds een zeer belangrijk gedeelte der handelsbeweging veroorzaken, terwijl die particulieren in den regel, bij de voorziening in hunne meestal wat luxurieuse behoeften, weinig zouden opzien tegen de voldoening van een betrekkelijk gering agio voor postwissels.

Het komt ons ook waarschijnlijk voor, dat postwissels in grootere hoeveelheid van de binnenlanden op de hoofdplaatsen zouden worden genomen, dan omgekeerd. Even zoo zoude de handel vermoedelijk meer behoefte aan groote wissels (wissels op 's lands kassen) op de binnenlanden hebben.

Ziehier dan reeds een in den aard der zaak liggend en, wij zullen niet zeggen onkostbaar, maar zeker zeer weinig kostbaar en eenvoudig middel, om aan de bestaande wenschen en behoeften te voldoen, op eene wijze, die opperbest met de belangen der dienst (zie *d* der beschikking) zou zijn overeen te brengen, indien het agio van postwissels den lande voordeel oplevert.

Welligt is nu het oogenblik daar, om vooreerst nader slechts naar de invoering van postwissels te streven, als welligt eene goede eerste schrede, om vervolgens ook, althans voor een deel, de afgifte te verkrijgen van wissels op 's lands kassen, die, bij gemis aan banken en aan papieren geld, alleen den handel kan baten. Het eerste lid *(a)* der voormelde beschikking schijnt, in dezen zin opgevat, vooral in verband met *b* de strekking te hebben, om den handel tot nadere uiteenzetting der bestaande behoefte ten deze aantesporen, en wel spoedig, vermits toch de reorganisatie van het postwezen, bij *a* bedoeld, reeds sedert geruimen tijd in overweging, en er reeds herhaaldelijk en lang geleden naar die aanstaande reorganisatie, als spoedig te wachten, verwezen is.

Het beschikte bij *b* "dat geene voldoende redenen zijn gevonden, om, zoo spoedig na de vaststelling der wet van 1 Mei 1854" enz., nieuwe wijzigingen daarin voortestellen, schijnt een uitvloeisel te zijn der omstandigheid, dat die wet nog niet ten volle in werking gebragt is kunnen worden; zoo dat de nadeelen aan dit gelijk aan elk overgangs-tijdperk verbonden, doorgeworsteld moeten zijn, *voordat een stellig oordeel over hare uitwerking geveld kan worden.*

Gereedelijk stemmen wij hiermede in, behoudens alleen de aanmerking, dat de wet juist ten doel heeft de bezwaren te bestendigen, die in dezen tijd van overgang pas trapsgewijze, doch alsnog slechts in klimmende mate worden ondervonden. In de laatste opgave der marktprijzen te Samarang door de handels-vereeniging opgemaakt, zien wij reeds het agio op papierengeld gequoteerd op $1/2$ à $3/4$ %. Wij achten dit gelijk te staan met de gemiddelde kosten van transport van zilvergeld in groote hoeveelheden door particulieren onder behoorlijk geleide. Misschien is dus hiermede de grens van het nadeel aangeduid, dat thans wordt ondervonden en zeker niet gering is. Wij gelooven echter, dat het Gouvernement den handel op deze of andere wijze, zonder eenig verlies, tegen veel geringer kosten zoude kunnen te gemoet komen.

De beschikking sub *c* hebben wij niet kunnen bevatten. Ware vooraf erkend geworden de bestaande dringende behoefte aan muntpapier en te kennen gegeven, dat, overeenkomstig het 2e lid van het verzoek gehandeld zou worden, dan ja, zou "*inmiddels*" (3e. lid van het verzoek) het in omloop blijven van een deel der recepissen (hoewel geenszins zooals gevraagd werd *zoo veel en zoo lang* mogelijk) in zekere mate het verlangen der adressanten bevredigen.

Maar er zijn *geen voldoende redenen* gevonden tot het nemen van zulke maatregelen; het Gouvernement wil dus eerst, en dus natuurlijk *zoo spoedig mogelijk*, de wet in werking zien; mitsdien moet het op den eenmaal betreden weg en wel, door *zoo spoedig doenlijke* inwisseling der recepissen voortgaan; de toevallige omstandigheid, dat onvoorziene beletselen dien spoed vertragen, is niet afhankelijk van den wil van het Gouvernement, dat zelfs, volgens de letter der wet, aan dezelve zoodra mogelijk uitvoering moet, en zelfs binnen een tijd reeds verstreken en nu verlengden termijn hadde moeten geven; hoe nu die toevallige vertraging uitgelegd kan worden als *zoo veel mogelijk* aan meerbedoeld verlangen te voldoen, kunnen wij, gelijk gezegd, niet vatten.

De beschikking sub *d* hebben wij boven bij *a* ten deele reeds besproken. Zij slaat echter speciaal op het laatste deel van het 3e. lid van het verzoek. Wij moeten hier opmerken, dat, zoo het billijk en geoorloofd is, dat een rekwestrant de middelen aan de hand doet, die hij kan verschaffen om het door hem gewenschte doel te bereiken, het daarentegen altoos gewaagd is, de middelen te *bepalen,* door welke hij geholpen wenscht te worden. Dat verzocht werd autorisatie der bevoegde autoriteiten tot de afgifte van wissels op 's lands kassen in de binnenlanden, lag in den aard der zaak. Minder eigenaardig was het, tevens te verzoeken, om *die kassen te dien einde steeds van papieren-geld voorzien te houden.* Dit toch zou met eene enkele pennestreek de geheele strekking der muntwet omverwerpen en is meer dan gevorderd kan worden. Wel beseffen wij al wat tot staving van dat verzoek kan worden aangevoerd; wij zien het groote bezwaar niet over het hoofd, van het overbrengen van groote sommen in zilver, van de standplaatsen der kassen, naar afgelegen landerijen en dessa's en de binnenlanden, enz.; maar wij mogen ook niet voorbijzien, dat het steeds doen van betalingen uit die kassen met papieren-geld, van zelf weder aanleiding zou geven, tot het toevloeijen van papierengeld naar de hoofdplaatsen, en het Gouvernement dan nimmer in staat zou kunnen komen, om de uitwerking van het thans voor een goed deel toepaste stelsel *in zijn geheel* nategaan. In dezen zin, — niet in dien der kosten van overmaking en verzending, die steeds ten koste van den begunstigde moeten komen, — kunnen wij de uitdrukking van *kosten en risico* sub *d* der beschikking volkomen bevatten. Beter waren dus de middelen, hoe het Gouv. den handel aan wissels zou willen of kunnen helpen, onaangeroerd gelaten.

In allen gevalle echter schijnt het nu buiten twijfel, dat het Gouvernement de *volledige* werking der nieuwe muntwet eerst verlangt te zien, alvorens in het daarmede ingevoerde *stelsel* eenige wijziging te brengen. Vooral na de thans gevallen beschikking laat het zich niet aanzien, dat het van dat stelsel zal afwijken, alvorens die groote proeve in haar geheel genomen zij, zoodat verdere adressen daartegen nu vermoedelijk niets meer zullen uitwerken. Maar ten opzigte van postwissels is nog de hoop niet afgesneden. Het laat zich dus aanzien, dat thans een verzoek van den handelsstand der betrokkene groote handelsplaatsen, om de afgifte van postwissels en c. q. ook het remitteren van saldo's, door die afgifte bij 's lands kassen ontstaande, bij wissels ten gerieve van den handel, tegen een agio, voldoende tot dekking der kosten aftegeven, dan toch voor een deel het doel zou kunnen doen bereiken. Meer zal toch niet ligt verkregen worden, zoo lang het niet bepaaldelijk gebleken zal zijn, of de algeheele invoering van zilver circulatie al dan niet tot minder ongerief zal leiden dan vroeger onder het papier-stelsel ondervonden werd.

(*Overgenomen uit de Samar. Ct. van 25 December*).

Aangekomen schepen te *Batavia.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN	GEZAGVOERDERS.	VAN		AGENTEN.
December	30	Ned. Indisch	brik	Sikanangrahan	Soewal	Cheribon	20 Dec.	Gezagvoerder.
„	—	Engelsch	schip	Ellen Rodger	J. Kraij	Glasgow	29 Sept.	Martin, Dyce & Co.
„	—	Bremer	brik	Ocean	Farrelmann	Singapore	15 Dec.	C. Bahre & G. Kinder.
„	—	Ned. Indisch	bark	Anis Balhair	Sech bin Soenkar	Riouw	21 Dec.	B. J. Jacobs.
„	—	„	„	Batavia	Tjio Kesiang	Pekalongan		Gezagvoerder.
„	—	Siam	brik	Kim Hoat	Oeij Kat	Siam	21 Dec.	

Vertrokken schepen van *Batavia.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	NAAR
December	30	Nederlandsch	bark	Emelie	P. F. Marker	Tegal
„	—	Ned. Indisch	„	Faulke Nassar	J. H. van Garling	Singapore
„	—	„	„	Fathool Medjid	Said Moh. bin Segaf	Soerabaija
„	31	Nederlandsch	brik	Jan van Galen	P. de Boer	Pecalongan
„	—	„	bark	Vrijhandel	W. Leverstein	Soerabaija
„	—	Ned. Indisch	„	Borneo	The Tjinping	Banjermassing
„	—	„	„	Balhair	Moh. Said	
„	—	„	brik	Roodatool Jana	Moh. Said	

In lading liggende schepen te *Batavia*.

VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	BESTEMMING.	AGENTEN.
Nederlandsch	bark	Eva Johanna*	H. de Boer		Haager & Schuurman.
〃	〃	Anna Paulowna*	W. Bik Wz.		〃
〃	〃	Azia	T. Molenaar	Amsterdam	〃
〃	brik	Cornelia Hendrika*	C. Jaski	Amsterdam	〃
〃	〃	Karel August	A. Huizer		〃
〃	schip	Hebe	A. H. Kiehl		Schimmelpenninck & Co.
〃	bark	Pantalon	Bruinzeels		〃
〃	〃	Constance	Kimmerer		〃
〃	〃	Jacobus	van Loon		〃
〃	brik	Christiaan Louis	de Vos		〃
〃	schip	Acadia	G. Greefkes	Exp. Boni	〃
〃	bark	Amboina	W. H. Rusman		Reijnst & Vinju.
〃	4 mast	schoener Argo*	van Teutem	Exp. Boni	〃
〃	bark	Twee Anthony's*	van Rijn van Alkemade		〃
〃	〃	Alblasserdam	J. 'tHoen	Exp. Boni	Maclaine, Watson & Co.
〃	〃	Regina Maria*	S. Ouwehand		〃
〃	〃	Stad Middelburg*	D. D. Ouwehand	Exp. Boni	〃
〃	〃	Catharina Maria*	Schuchard		〃
〃	〃	Johanna en Geertruida*	P. Flens	Exp. Boni	〃
〃	schip	Zeelandia*	W. Blaakhert		〃
〃	〃	Cheribon*	W. J. Coers	Exp. Boni	Landberg, Bezoet de Bie & Co.
〃	〃	Johanna Christina*	J. R. de Boer		〃
〃	〃	Louis Meijer*	O. Hazewinkel		〃
〃	〃	Twee Cornelissen	J. C. Krije		〃
〃	〃	President Plate*	J. C. Hartsen		〃
〃	〃	Noord Braband*	H. R. Bok	Exp. Boni	〃
〃	〃	President van Rijckevorsel*	C. Vermeij	Exp. Boni	〃
〃	〃	Cornelia en Geertruida	C. E. Hoeksma		〃
〃	bark	Voorwaarts*	G. F. Bus		〃
〃	〃	Souburg*	van Linderen		〃
〃	schip	Nieuwland	D. G. Pott		〃
〃	〃	Elisabeth	H. A. Harms	Exp. Boni	〃
〃	bark	Jeannette en Agatha	C. Kleijudert		〃
〃	〃	Willem III*	C. van der Burg	Exp. Boni	〃
〃	〃	Aleijene	H. C. Haacke		Busing, Schröder & Co.
〃	schip	Amsterdam	D. Herderschee	Melbourne	Tolson, Hunt & Co.
〃	bark	Henriette*	J. M. van der Veer		C. Bahre & G. Kinder.
〃	〃	Haamstede*	H. H. de Boer		van Ommeren, Rueb & Co.
〃	〃	Susanna*	C. Vonck	Exp. Boni	〃
〃	brik	Rhynvis Feith*	Lammers	Soerabaija	〃
〃	bark	Constantia*	E. Vonck		〃
〃	〃	Den Elshout*	Bonjer		〃
〃	schip	Ternate*	T. Carsz Tn.	Exp. Boni	〃
〃	〃	Johanna Maria Christina	Gorter		Paine, Stricker & Co.
〃	bark	Vijf Gebroeders	G. J. [illegible]		B. Kopersmit & Co.
〃	〃	Neptunus*	P. Schuurman	Exp. Boni	〃
〃	〃	Wilhelmina Lucia*	G. [illegible]	Exp. Boni	〃
〃	〃	Waterloo*	D. Dunker	Exp. Boni	〃
〃	〃	Eensgezindheid*	B. G. Fik		〃
〃	〃	Ouderkerk a/d. Amstel*	D. H. Kramer	Exp. Boni	〃
〃	〃	Ida Elisabeth*	H. Kramers		〃
〃	schip	Biesbosch*	J. H. Mugge		〃
〃	〃	Philips van Marnix*	E. van Duijn	Samarang	〃
〃	〃	Javaan*	H. Munnix	Nederland	〃
〃	〃	Prins van Oranje*	Hensing	Soerabaija	de Weerdt, Ruijl & Co.
〃	brik	Princes Charlotte*	Hille	Japan	〃
〃	bark	Fortuna*	de Ligny		〃
〃	〃	Tagal*	Göbel	Exp. Boni	〃
〃	〃	Allegonda Jacoba	Deurholtz		J. Cezard & Co.
〃	〃	Odilia Magaretha	Hazelhoff		〃
〃	schip	Willem de Eerste	T. J. Niedfeld		〃
〃	〃	Delft*	van Geelkerken		〃
〃	〃	Jedo	van der Hoeven	Exp. Boni	〃
〃	〃	Princes Amalia	L. W. v. Rijn v. Alkemade	Samarang	〃
〃	bark	Beurs van Rotterdam	T. de Vos		〃
〃	〃	Landbouw*	P. Kleijnenberg	Exp. Boni	〃
〃	〃	Johanna Maria	J. Dam		〃
〃	schip	Eva Johanna	van Bochove		〃
〃	〃	Admiraal de Ruijter	B. Koster		E. Moormann & Co.
〃	bark	Ferdinandina Emma	Tange	Exp. Boni	〃
Nederl. Ind.	〃	Ameer* hern. Achmat Poeka	Sech Balfagie	Soerabaija	Buijs, Jacobsen & Co.
〃	〃	[illegible]danie*	Goestie Tassim	Cheribon	〃
〃	〃	[illegible] Alim*	Sech bin Waber	Makasser	〃
〃	〃	Alhamdanie*	Said Ismael	Soerabaija	〃
〃	brik	Al [illegible]manie*	Sech Bahasoan	Cheri[illegible]	〃
〃	〃	Nasri[illegible] Madjiet*	Said Segaf	Cheri[illegible] en Tagal	B. J. J[illegible]
〃	bark	Noor[illegible]	Said Alie bin Djen		〃
〃	brik	Fathool [illegible]ain*	Sech Mohamat	Soer[illegible]	〃
〃	〃	Zwaluw*	P. P. Bloem	Japan	[illegible] Schuurman.
〃	bark	Marianne A[illegible]etta*	J. Winter		B. [illegible]it & Co.
〃	schoener	Coquette, vr. [illegible] schoener Alice Marten		Pasar[illegible]	Morgan, [illegible]elbourn & Co.
Engelsch	bark	Vernon*	Gilbert		Hunter, Houghton & Co.
〃	〃	Ravensworth*	Appiety		Maclaine, Watson & Co.
〃	schip	Lord Warri[illegible]*	Look		Morgan, Melbourn & Co.
〃	〃	Ellen Rodger*	J. Kraij	Singapore	Martin, Dyce & Co.
Fransch	bark	[illegible]*	Regnier		C. Bahre & G. Kinder.
〃	〃	[illegible]*	Gousseaume	Frankrijk	J. Cezard & Co.
Amerikaansch	schip	[illegible]*	Donnell		[illegible], Watson & Co.
Hamburg	schoener	[illegible]*	Range		C. Bahre & G. Kinder.
〃	bark	La [illegible]*	Meijer		Metzendorff, Wilmans & Co.
〃	schip	Ma[illegible]*	Behrens		〃
〃	〃	Neu[illegible]*	Heuer		〃
Hanover	〃	Kroon[illegible] Ernst August.*	Meijer		C. Bahre & G. Kinder.
Bremer	brik	Ocean*	Farrelmann		〃
Zweedsch	bark	Prince Oscar*	Oberg		Paine, Stricker & Co.
〃	brik	Sijdpolen*	Söderberg		Metzendorff, Wilmans & Co.
〃	〃	Diadem*	Hansson		〃
〃	〃	Emma*	Nordvall		〃

De Particulieren schepen zijn aangeduid met een *

Aangekomen Schepen te *Soerabaija*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	VAN
Dec.	20	N. I.	bark	Abbool Hassim	Said Alhabassij	Batavia.
〃	—	〃	schoen.	Fathal Hair	Said Baladran	Samarang
〃	—	Ned.	schip	Gerardus Jacobus	J. J. Kilian	Batavia
〃	—	Z. M.	stooms.	Ardjoeno kapt. lt. t/z.	van Hasselt	Beliling
〃	—	Ned.	bark	Laurens Koster	M. Koenen	〃
〃	—	〃	〃	Jhr. Mr. v d W. v Putt.	K. Lammerts	〃
〃	21	〃	schip	Anna	J. H. Dabroek	Samarang

Vertrokken Schepen van *Soerabaija*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	NAAR
Dec.	17	N. I.	kotter	Little Tot	Katjoong	Pasoeroean
〃	18	N. I.	schoen.	Jupiter	W. H. Voll	Macasser
〃	19	〃	brik	Eliezer	S. Aboebakar	Grissee
〃	20	Ned.	schip	Catharina Wilhelmina	F. H. Popken	Nederland
〃	21	N. I.	bark	Carolina Sophia	van der Beek	Amboina

In lading liggende schepen *te Soerabaija*.

VLAG.	NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	BESTEMMING.	AGENTEN.
Nederlandsch	Drie Vrienden	J. Anderson		Fraser Eaton, & Co.
〃	Bellatrix	van der Wijk		〃
〃	Stad Schiedam	T. Wulp		〃
〃	Walvisch	Schut	Nederland.	〃
〃	Elisabeth	Veenstra		〃
〃	Louisa Anthoinetta	Mc. Kenzie		Adam & Co.
〃	Johannes Albertus	J. C. Loudt		B. J. van Eck & Co.
〃	Karel Henricus	A. van der Geer	Pasoeroean.	〃
〃	Everdina Elizabeth	Tonjes	Nederland.	Ruyl, Cramer & Co.
〃	Jacob	Börger		Mathieu & Co.
〃	Jonge Jan	Pheiffer	Nederland.	van Leeuwen & Co.
〃	Koning Willem III	Zeijlstra		〃
〃	Zaanstroom	Schaap	Nederland.	Schimmelpenninck & Co.
〃	Jan Schouten	J. Coening Meijer		〃
〃	Oost India Packet	Postma	Nederland.	〃
〃	Adolf van Nassau	P. Meester	〃	〃
〃	Prins Frederik der Nederlanden	de Wit		〃
〃	Jhr. Mr. v d Wal v Puttershoek	Lammerts		〃
〃	Delfshaven	Schaap qq.		B. Kopersmit & Co.
〃	Baltimore	Brakke		〃
〃	Nieuw Holland	Tuk	Nederland.	〃
Nederl. Indie	Fear Not	Mc. Kenzie		Adam & Co.
Engelsch	Lismoyne	Dempster		Fraser, Eaton & Co,
〃	Henry Winch	Griffin	China.	Adam & Co.
〃	Schotch Lassie	Crawfurd	Singapore.	〃
〃	Anna Forster	Clarke	Engeland.	Mc. Milan & Co.
〃	Monsoon	Hare	Nederland.	〃
〃	Princess	G. Sargent		〃
Fransch	Le Prophète	Guérin	Frankrijk.	Fraser, Eaton & Co.
〃	La Ville de Paris	Mariller	〃	〃
Hamburgsch	Arracan	J. Both	Nederland.	Mathieu & Co.
Zweedsch	Daniel Elfstrand Persson	H. Wahlman	〃	Fraser, Eaton & Co.
Hanover	Munster	C. Koch	〃	P. Kervel & Co.

Aangekomen Schepen te *Probolingo*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	VAN
Dec.	14	Ned.	schip	Christina Agatha	Esink	Soerabaija
〃	15	〃	〃	Louisa Maria	Tjebbes	〃
〃	17	〃	〃	Henr. Gerard. Susanna	Sissingh	〃

Aangekomen Schepen te *Banjoewangie*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	VAN
Dec.	11	Ned.	schip	Amazone	Abbink	Pasoeroean
〃	13	Z. M.	stooms.	Ardjoeno kapt. [illegible]	van Hasselt	Balie Beliling.
〃	—	Ned.	schip	Schoenderloo	Kruijt	Sumbawa
〃	—	〃	〃	Trijntje Fenna	des Bailles	Panaroekan
〃	14	Pruiss.	〃	Ida Mathilda	Gronow	Soerabaija
〃	15	Ned.	〃	Jacob Roggeveen	van Marken	Pasoeroean
〃	—	Deen.	〃	Maria Christina	Voss	Soerabaija
〃	17	Ned.	〃	Margaretha Johanna	Wassenaar	Probolingo
〃	—	〃	〃	Deligentia	van Bentveld	〃

Vertrokken Schepen van *Banjoewangie*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	NAAR
Dec.	11	Ned.	schip	Nederland en Oranje	van Ruijven	Nederland
〃	—	〃	〃	Elise Susanne	v. Boven Vagg	Rotterdam
〃	—	〃	〃	Ortelina	Grootej	Amsterdam
〃	—	〃	〃	Jeannette	Visser	Tjilatjap
〃	15	Z. M.	stooms.	Ardjoeno kapt. luit. t/z	van Hasselt	Bahe Beliling
〃	—	Ned.	schip	Schoonderloo	Kruijt	Batavia

HANDELSBERIGTEN.

Aan- en Uitvoer te Batavia *van den* 20 *tot en met den* 22 *December* 1858.

Aanvoer.

Van Padang per N. I. bark *Padang Pandjang*, gez. Werthington.

32 pic. cassia, *Tjio Kesiang.*
32 pic. cassia, 4 do. kamfer, 200 do. koffij, *Tan Monggie.*
62 pic. rotting, 100 do. benzoin, 110 zakk. meel, 18 doz. messen, 1 kt. coralen, *Lim Hoa.*
403 pic. rotting, *N. H. M.*
222 pic. rotting, *Purvis en co.*
5 pic. was, 16 do. benzoin, 84 do. peper, *Tjan Boenkie.*
292 bund. hoepel ijzer, 2 kn. bladkoper, 10 coll. diversen, 8 kn. wit katoen, 1 do. batik goederen, *Tolson, Hunt en co.*
2 kn. doeken, 1 do. kain pandj., *Martin, Dyce en co.*
4 doz. ijzerwerk, 2 paarden, *Said Moh. bin Achm. Sabijes.*

Van Singapore per N. I. stoomb. *Koningin der Nederlanden*, gez. Lewis, agt. Maclaine, Watson en co.

1 kt. goud en zilverwerk, *C. Bahre en G. Kinder.*
5 kn. opium, 1 do. diversen, *Pitcairn, Syme en co.*
50 kn. beschuit, *Joakim.*
1 kt. goud, *Said Hoesin bin Segaf.*
2 kn. manufact., *B. van Leeuwen en co.*
3 kn. manufact., *Engelhard en co.*
1 kt. opium, *Oeij Houwseng.*
1 kt. zijde, *Lim Hoa.*
10 kn. opium, *Borneo C. Limited.*

Van Nederland per Ned. schip *Princes Amalia*, gez. van Rijn van Alkemade, agt. J. Cezard en co.

1200 keld. genever, 96 vn. wijn, 200 do. boter, 20 do. spek, 7 bn. zakken, 4 kn. diversen, *Agenten.*
201 coll. provisien, *John Pryce en co.*
100 hammen, 100 vs. boter, *Landberg, Bezoet de Bie en co.*
1 piano, *van Berckel Bik.*
1 piano, *Whitton.*
2 kn. modewaren, *Gez. de Bruin.*
20 coll. ijzerwerk, *Andreas en co.*
2 kn. boeken, *Lange en co.*
2 kn. manufact., *B. van Leeuwen en co.*
50 vn. cement, *Poublon.*
24 kn. brandy, *van Riel en ter Gouw.*
108 arak leggers, *E. Moormann en co.*
45 bladen koper, 3 bn. dekens, 1 kt. rhijnwijn, 60 ank. groenten, 36 kn. manufact., 10 bn. do, 137 coll. provisien, *van Riel en ter Gouw.*
250/m. steenen, *N. H. M.*
30 kn. gouv. goederen, *Gouvernement.*
40 md. water, 224 hammen, 18 kn. bier, 4 do. provisien, *Gezagvoerder.*

Van Banca per N. I. bark *Alhamdanie*, gez. Said Ismael Alhabassij.

5009 pic. tin, *Gouvernement.*

Van Singapore en Riouw per Ned. bark *Vrijhandel*, gez. Leverstein, agt. John Pryce en co.

19 kn. manufact., 184 do. thee, *Pitcairn, Syme en co.*
9752 pic. sapanhout, *Busing, Schröder en co.*
8 coll. manufact., *C. Bahre en G. Kinder.*
1 kt. diversen, *Tolson, Hunt en co.*
49 coll. gibs, *Martin, Dyce en co.*
397 pic. gambier, *N. H. M.*

Van Samarang en Soerabaija per N. I. stoomb. *Palembang*, gez. Roseboom, agt. W. Cores de Vries.

8 kn. vijlen, *Busing, Schröder en co.*
2 kn. compassen, *Tolson, Hunt en co.*
15 kn. kramerijen, 8 do. broekenstof, *C. Bahre en G. Kinder.*
2 kn. manufact., *B. van Leeuwen en co.*
1 pak sarongs, *Said bin Salim.*
f 3000 zilv. munt, *Said bin Agel.*
3 kn. drills, 10 do. jaconets, 1 pak monsters, 6 kn. chitzen, *Adam en co.*
18 kn. gedr. katoen, *Martin, Dyce en co.*
1 kt. leder, 6 do. jaconets, *Metzendorff, Wilmans en co.*
8 kn. eau de cologne, *Pandel en Stiehaus.*
1 kn. modewaren, 1 do. kramerijen, 1 do. diversen, *Haager en Schuurman.*
1 krandj. tuigen enz., 200 ks. cognac, *Order.*

Van Cheribon per Ned schip *Krimpen a/d. Lek*, gez. Ouwehand, agt. Maclaine, Watson en co.

800 pic. tin, 999 do. thee, 66 do. nagelsteelen, 55 do. gomelastiek, 11764 do. suiker, 828 ps. huiden, 4 pic. kapas, 300 do. rotting, *N. H. M.*

Heden den 22sten uitgeklaard naar Nederland met boven vermelde lading.

Uitvoer.

Naar Nederland via Samarang per Zw. bark *Selma*, gez. Larssen, agt. Paine, Stricker en co.

616 pic. suiker, 19 do. rotting, *Agenten.*

Naar Nederland per Ned. schip *Cornelis Houtman*, gez. Rolman, agt. Schimmelpenninck en co.

199 pic. thee, *N. H. M.*
9141 pic. rijst, 586 do. zw. peper, 299 do. suiker, 200 do. rotting, 12 kn. soija, *Agenten.*
30 pic. foelie, 6520 ℔ thee, *Haager en Schuurman.*
426 ps. buffelhuiden, 1 kt. modewaren, uit entrep. *Paine, Stricker en co.*
8 vn. vleesch en spek, uit entrep. *Reynst en Vinju.*
406 ps. buffelhuiden, *Borneo C. Limited.*

Naar Nederland via Tjilatjap per Ned. bark *Salatiga*, gez. Besier, agt. [illegible] en co.

500 pic. tin, 125 do. rotting, *N. H. M.*

Voor Tjilatjap.

39 kn. ongebl. katoen, 47 do. madapoll., 2 vs. spijkers, 14128 ps. goeniezakken, *N. H. M.*
50 vs. boter, *Reynst en Vinju.*
83 stav. ijzer, *E. Moormann en co.*
50 keld. genever, 5 vn. afget. bier, 1 kt. ketels, *van der Meulen en co.*
6 kn. wijn, 1 do. cognac, 1 vt. afget. bier, 1 kt. lijnwaden, 2 blikk. provisien, *L. Platon.*
12 kn. gouv. goederen, *Gouvernement.*

Naar Macassar per Eng. bark *Oxus*, gez. Wallace, agt. Busing, Schröder en co.

50/m. sigaren, 63 coll. manufact., 100 keld. genever, 82 kn. wijn, 10 do. naaigaren, 100 do. cognac, 1 monsterskistje, uit entrep. *Agenten.*
25 vn. bier, 1 kt. schoenen, 1 do. hoeden, 1 do. modewaren; 1 do. regenmantels, 30 do. siropen, 40 do. wijn, 7 vn. azijn, 17 roll. touw, *van Slooten, Morgan en co.*
300 keld. genever, 300 do. arak, uit entrep. *Cassalette en co.*
1 kt. schrijfbeh., *de Weerdt, Ruyl en co.*
20 kn. wapens, 25 do. madera, uit entrep. *Plump en co.*

Aangekomen Passagiers te Batavia,

van den 29 tot en met den 30 December 1858.

Met het N. I. stooms. Banda, kapt. A. G. Bosch, de heeren Bosse, Hoogland, Scholl en Mejufvr. Gilberg van Soerabaija via Samarang.

Met het Eng. schip Coursen, kapt. A. Cowee, de heer Harries van Hongkong

Vertrokken Passagiers van Batavia,

van den 29 tot en met den 30 December 1858.

Met het Ned. schip Copernicus, kapt. L. Visser, 4 gegageerde en 8 gepasp. militairen naar Nederland.

Met de Ned. bark Emelie, kapt. P. F. Marker, de heer P. B. Lesquiller naar. Tagal.

CORRESPONDENTIE.

Onderscheiden onzer lezers wenschen de aandacht der betrokken autoriteiten op den slechten staat der wegen in de residentie Batavia in het algemeen, en in, het bijzonder op den grooten postweg van Batavia naar Buitenzorg en, van daar, tot de grens der Preanger-regentschappen gevestigd te zien en hopen, dat deze wegen weldra weder den naam van groote wegen zullen mogen verdienen.

Ook wenscht men algemeen, dat de plaatselijke besturen van Batavia en Buitenzorg een weinig de hand hielden aan de verordeningen, vastgesteld bij het reglement omtrent het houden en gebruiken van paarden en rijtuigen op Java en Madura (Stblad 1853 No. 100) en niet langer toelieten, dat de ondernemer der particuliere wagendienst tusschen Batavia en Buitenzorg wagens gebruikte, die zich in geenen zindelijken en voor de veiligheid voldoenden staat bevinden. Ook over de paarden van bedoelden ondernemer gaan zware en gegronde klagten op. Reizen van acht en meer uren behooren thans tot de gewone voorvallen en zulks ten gevolge van den uitgeputten staat, waarin de paarden zich bevinden.

Men wenscht ten slotte, dat een naauwgezet en onpartijdig onderzoek en, zoo mogelijk, eene geopende concurrentie aan dezen toestand een spoedig einde zal maken.

— Het stuk van den heer *De Graaff* te Karang-Serang zal, in een onzer eerstvolgende nommers, worden opgenomen.

Plaatsgebrek verhinderde ons daarin tot heden.

(*Redactie*).

Snelpersdruk van H. M. van Dorp, te Batavia.